BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14.00

BAŞKAN : Başkanvekili Yılmaz Hocaoğlu

KÂTİP ÜYELER : Ali Sami Akkaş (Balıkesir), Mustafa Sarıgül (İstanbul)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 66 ncı Birleşimini açıyorum.

Toplantı yetersayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.
Gündeme geçiyoruz.

II. — BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

A) ÖNERİLER

a) Danışma Kurulu Önerileri

1. — Körfez Krizi ile ilgili gelişmeler hakkında Hükümetin açıklamada bulunmasına ve gerekli kararların alınmasına imkân vermek üzere Genel Kurulun çalışma gün ve süresine ilişkin Danışma Kurulu önerisi

BAŞKAN — Gündemin "Sunuşlar" bölümünde Dınaşma Kurulunun bir önerisi vardır, okutup oylarınıza sunacağım:

Danışma Kurulu Önerisi

No : 80 Tarihi : 16.1.1991

Körfez krizi ile ilgili gelişmeler hakkında İçtüzüğün 60 ıncı maddesinin 2 nci fıkrasına göre Hükümetin açıklamada bulunmasına ve gerekli kararların alınmasına imkân vermek üzere Genel Kurulun Cuma, Cumartesi, Pazar, Pazartesi günlerinde de toplanması; görüşmeler tamamlandıktan sonra veya Hükümetin söz istemi olmadığı takdirde, gündemdeki diğer konulara geçilmeksizin, varsa, Başkanlık sunuşları yapıldıktan sonra birleşimin sona ermesi Danışma Kurulunca önerilmiştir.

İ. Kaya Erdem
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

ANAP Grubu Başkanvekili
Yasin Bozkurt

SHP Grubu Başkanvekili
Onur Kumbaracıbaşı

DYP Grubu Başkanvekili
Mustafa Çorapçıoğlu

BAŞKAN — Öneriyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Oybirliğiyle, Sayın Başkan.

B) TEZKERELER VE ÖNERGELER

1. — Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhak etmesi sonucu ortaya çıkan Körfez krizine ilişkin Başbakanlık tezkeresi (3/1514) ve Dışişleri Bakanı Ahmet Kurtcebe Alptemoçin'in açıklaması ile SHP Genel Başkanı İzmir Milletvekili Erdal İnönü, DYP Genel Başkanı Isparta Milletvekili Süleyman Demirel, Bitlis Milletvekili Devlet Bakanı Kâmran İnan'ın grupları adına; Başbakan Yıldırım Akbulut'un Hükümet adına; İzmir Milletvekili K. Kemal Anadol ve Kayseri Milletvekili Nuh Mehmet Kaşıkçı'nın da şahısları adına konuşmaları

BAŞKAN — Bir Başbakanlık tezkeresi vardır, okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhak etmesi sonucu ortaya çıkan Körfez krizi sebebiyle, öncelikle Ortadoğu'da barışın ve istikrarın yeniden tesisi için 678 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını desteklemek ve ülkemizin muhtemel tehlikelere karşı güvenliğinin idame ettirilmesini sağlamak, kriz süresince ve sonrasında hâsıl olabilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlerini etkili bir şekilde korumak ve kollamak, hadiselerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamaya yönelik süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere; lüzum, hudut, şümul ve zamanı Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, bu kuvvetlerin kullanılmalarına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesini takdir ve tensiplerine arz ederim.

Yıldırım Akbulut
Başbakan

BAŞKAN — Başbakanlık tezkeresi üzerinde açıklama yapmak üzere, Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Kurtcebe Alptemoçin; buyurun Sayın Bakan. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

DIŞİŞLERİ BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri; sizlere daha birkaç gün önce, Körfez krizi, Körfez krizinin başlaması ve devamı, bu konu ile ilgili gelişmeleri, Hükümetimizin tutumunu, bu konuda izlenen politikaları arz etmiştim.

Arzlarım sırasında, sırasıyla, uluslararası platformda ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde alınan kararları, yine kronolojik sıraya göre sizlere ifade etmiş ve bundan sonraki beklentimizi de açıkça ifade etme fırsatını bulmuştum.

O tarihte, arzumuzun, meselenin barışçı bir şekilde çözülmesi olduğunu, ümidimizi her şeye rağmen -maalesef, bütün olumsuz gelişmelere rağmen- o tarihte de hâlâ muhafaza ettiğimizi, Irak yönetiminin, kuvvetlerini çekmeye başlaması ile barışa gidecek yolu açmasını temenni ettiğimizi ifade etmiştim. Ancak, bütün çabalar, son anda girişilen barış harekatları başarısızlıkla neticelenmiş, Irak yönetimi, Saddam Hüseyin başkanlığında yaptığı bir toplantıda, Kuveyt konusunda herhangi bir tavizin verilmeyeceğini, gerekirse savaşa gitmenin kaçınılmaz olduğunu parlamentosunda oybirliği ile karara bağlamıştır.

Bu kara rağmen, Fransa, Yemen gibi devletler, "Yine de son dakikada bir kapı aralanabilir, son dakikada bir ümit olabilir" diye bazı girişimlerde bulunmuşlardır. Türkiye, bu girişimler

karşısında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına saygılı olacağını ve zaten, arzusunun, meselenin er veya geç barışçı bir şekilde çözülmesi istikametinde olduğunu ifade etmiştir; ancak, bu girişimler de, maalesef, herhangi bir sonuç vermemiştir.

Değerli milletvekilleri, Irak'ın Kuveyt'i işgal etmesini ve daha sonra ilhak etmesini tasvip etmediğimizi açıkladık; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uyacağımızı ifade ettik ve uyduk; İşin başından itibaren, ambargo uygulamasını eksiksiz yerine getirdik.

Hatırlayacaksınız; o tarihlerde ambargoya uymamız tenkit edilmiş, Türkiye'nin bu karara uymasının yanlış olduğu söylenmiştir; ama, keşke alınan ambargo kararı, keşke alınan diğer önlemler, keşke hep sayageldiğimiz girişimler etkili olsaydı, keşke Irak yönetimi, yaptığı yanlışı düzeltmek istikametinde karar alabilseydi.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; şimdi, bir tarafta Irak, bir tarafta, hemen bütün dünya milletlerinin desteklediği ve 28 ülkenin fiilen katıldığı bir operasyon başlamıştır; Amerika, İngiltere, Kuveyt ve Suudi Arabistan hava kuvvetlerine mensup uçaklar, Irak'ı ve Kuveyt'i bombalamaktadırlar ve maalesef, Irak'ta ve Kuveyt'te, belki de tarihin en büyük facialarından biri yaşanmaktadır. İnsanlık tahinin en büyük faicalarından biri, maalesef, bir inat yüzünden, belki da kendisine verilen bazı yanlış bilgilerin, kendisine verilen yanlış mesajların ve yanlış değerlendirmelerin sonucu olarak, Irak'ta ve Kuveyt'te yaşanmaktadır. Biz, Türkiye olarak, bu işin içine girmemek, savaşa katılmamak, ikinci bir cephe olmamak kararlılığımızı hep ifade edegeldik. Bugün, 28 ülke bu işin içinde, az veya çok katılmış; ama, Türkiye, hâlâ savaşa katılmış değil; Türkiye hâlâ savaşta taraf olmak istemediğini ifade ediyor; Türkiye, hâlâ ikinci bir cephenin olmasını istemediğini ifade ediyor.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; geçen arzımda, Hükümetimizin, işin başından bu yana, memleketin âli menfaatlarını dikate alarak, ülke bütünlüğünün korunması, milletimizin herhangi bir şekilde bir tehlikeyle karşı karşıya bırakılmaması için pek çok tedbire başvurduğunu arz etmiştim. Bu tedbirler, bugüne kadar, sizlerin de desteğiyle, başarılı bir şekilde süregelmiştir. Türkiye, her türlü tehlikeye karşı hazırlıklı vaziyettedir; ancak, bu hazırlıklarını, muhtemel bazı gelişmeler ve dikkate alınmak suretiyle, pekiştirmek istemektedir.

Sayın milletvekilleri, hatırlayacaksınız; Yüce Heyetiniz, daha önce 107 ve 108 sayılı Kararlar almış ve bu kararlarda, lüzum, hudut ve şumulü Hükümetçe takdir ve tayin edilmek şartıyla, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin vermiştir. Geçen arzımda, bu izne dayanarak, Türkiye'ye, alınan tedbirler meyanında, onun bir mütemmim cüzü olarak, Amerika'dan 48 uçaklık bir kuvvetin gelmesi hususunda Hükümetin karar aldığını arz etmiştim.

Sayın milletvekilleri, Hükümetimiz, meydana gelen gelişmeler, olabilecek gelişmeler ve biraz önce arz ettiğim gibi, memleketimizin güvenliği, bölgede barışın bir an evvel sağlanması bölgede istikrarın bir an evvel sağlanması, Irak halkının refah, barış ve demokrasiyle yönetilir bir döneme bir an evvel kavuşması için, muhtemel gelişmeler dikkate alınarak, alageldiğimiz tedbirler manzumesine bir ilavenin daha alınması kararına varmıştır. Bu karar, Türkiye'de bulunan yabancı kuvvetlerin icabında, biraz önce arz eddiğim maksatlar istikametinde kullandırılabilmesine tarafınızdan müsaade edilmesi kararıdır. Bu karar, Türkiye'nin, bütün ihtimalleri içerecek bir şekilde hazırlıklı olduğunun ifadesi olacaktır. Gene arz ediyorum; Türkiye bu kararı, savaşta taraf olmak için veya Türkiye bu kararı, ikinci cephe açılması için veya bir başka

maksatla almak istememektedir; ama, bölgede istikrarın muhafaza edilmesi, bölgede kalıcı bir barışın sonsuzadek sürdürülmesine yardımcı olunması ve gelişmelerin dikkatle takip edilerek; lüzumu, hududu, şümulü ve zamanı Hükümetçe takdir ve tayin edilecek bir şekilde alınacak tedbirlerin son bir halkasını oluşturmak üzere bu karar huzurunuza getirilmektedir.

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Kârlı olacak mı?

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Çocukları öldürerek mi?

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyin lütfen.

DIŞİŞLERİ BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, kapı komşumuzda bir yangın var. Kapı komşumuzda, biraz önce arz ettiğim gibi, fevkalade vahim olaylar cerayan etmektedir. Kapı komşumuzda olan olayları tasvip etmiyoruz, bu olayların bir an evvel bitmesini istiyoruz. Bu olayların meydana gelmesine biz sebep olmadık. Bu olayların olmaması için Türkiye, yalnız başına ve uluslararası camianın bir üyesi olarak, başvurulması gereken her türlü çareye başvurmuştur ve hepinizin bildiği pek çok çabanın içinde, barışçı uğraşının içinde, Türkiye, şöyle veya böyle, çoğu zaman lider rolünde, gayret göstermiştir.

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Hangi lider?

DIŞİŞLERİ BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın milletvekilleri, çok değerli üyeler; müsaade ederseniz -biraz önce arz ettiğim nedenlerle- Yüce Heyetinize, biraz sonra karar alınması için takdim edeceğimiz metni arz edeceğim:

Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhak etmesi sonucu ortaya çıkan Körfez krizi sebebiyle, öncelikle Ortadoğu'da barışın ve istikrarın yeniden tesisi için 678 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını desteklemek ve ülkemizin muhtemel tehlikelere karşı güvenliğinin idame ettirilmesini sağlamak, kriz süresince ve sonrasında hâsıl olabilecek gelişmeler istikametinde, Türkiye'nin yüksek menfaatlarını etkili bir şekilde korumak ve kollamak, hadiselerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamaya yönelik süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere; lüzum, hudut, şümul ve zamanı Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, bu kuvvetlerin kullanılmalarına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesi yüksek takdirlerinize arz olunmaktadır.

Konunun önemine binaen, arzımızın burada görüşüleceğini ve burada alınacak kararın, Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olacağına inancımı arz ediyor, saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sağ olun efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, tezkere üzerinde, İçtüzüğün 73 üncü maddesine göre görüşme açacağım; gruplara, Hükümete ve şahsı adına iki sayın üyeye söz vereceğim; görüşmelerin bitiminde Başbakanlık tezkerisini tekrar okutup, oylarınıza sunacağım.

Başbakanlık tezkeresi üzerinde ilk sözü, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubu adına Genel Başkan Sayın Erdal İnönü'ye veriyorum.

Buyurun Sayın İnönü. (SHP sıralarından ayakta alkışlar)

SHP GRUBU ADINA ERDAL İNÖNÜ (İzmir) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Körfez savaşıyla ilgili olarak sunulan Başbakanlık tezkeresi üzerinde Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grubunun görüşlerini sunmak üzere huzurunuzdayım. Yüce Meclisi saygıyla selamlarım. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekiller, dün gece, Körfez savaşı başladı. 2 Ağustosta Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle başlayan bunalım, beşbuçuk ay süren bütün diplomatik girişimlere rağmen, hiç istenmeyen bir şekilde savaşa yol açtı. Irak'ın Kuveyt'i işgali, kabul edilecek, onaylanacak bir olay değildi. Çağımızda, bir ülkenin başka bir ülkeyi işgal etmesi, aralarındaki anlaşmazlığı, kendi gücünün daha büyük olmasına dayanarak, silah zoruyla çözmeye kalkması kabul edilecek şeyler değildir. Bunlara, bütün dünya bir olarak karşı çıktı; Birleşmiş Milletler, tarihinde ilk defa olarak en büyük dayanışmayı gösterdi. Dünyanın bütün güçleri; tabiî, Türkiye Cumhuriyeti dahil, Sovyetler Birliğiyle, Amerika Birleşik Devletleriyle, Çiniyle, Fransasıyla, İngilteresiyle, yani nükleer güce sahip bütün devletler başta olmak üzere, bütün Birleşmiş Milletler üyeleri bir araya geldiler, "Irak Kuveyt'ten çıkmalıdır, Kuveyt yeniden bağımsızlığına kavuşmalıdır. Bu yapılmadıkça sonuç alınmaz" diye ilan ettiler.

O zamandan beri yapılan bütün diplomatik girişimler, Irak'ın Kuveyt'ten, savaş olmadan çıkmasını sağlayamadı... Bunu anlamaya imkân yoktur.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Siz ne yaptınız? Siz de gittiniz... (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yerinizden müdahale etmeyin lütfen...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Ben de gittim, ben de, barış içinde Irak'ın Kuveyt'ten çıkması gerektiğini söyledim. Benden başka, barışın korunmasını isteyen, uluslararası hukuk düzeninin yeniden kurulmasını isteyen her ülkeden pek çok siyaset adamı, oraya gittiler; Amerika'ya gittiler, Birleşmiş Milletlere gittiler. Bütün bu girişimler yapıldı. Bu girişimlere rağmen, dünyanın birleşmiş gücü Irak'ın gücünden kat kat, milyon kere daha fazlayken, savaş olmadan Irak'ın, Kuveyt'ten çıkarılması sağlanamadı. Burada, açık bir zaaf var, burada, uluslararası, diplomasinin bir zaafı var, uluslararası hukuk düzeninin bir zaafı var, Birleşmiş Milletlerin bir zaafı var. Bu zaafı niçin düzeltemediğimizi hiç unutmamalıyız. (SHP sıralarından alkışlar, ANAP sıralarından gürültüler)

Sayın milletvekillerinin sözüme niye kızdıklarını anlayamıyorum. Ben, "sizin zaafınız var" demedim, "uluslararası diplomasinin bir zaafı var" dedim. (SHP sıralarından alkışlar)

Bir savaşla karşı karşıya...

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Saddam'ın zaafı var. (SHP sıralarından "Konuşma!" sesleri)

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Saddam Hüseyin bu işi başlattı. Tabiî, söylüyorum... (SHP sıralarından gürültüler)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — (SHP sıralarına dönerek) Allah senin belanı versin... Saddam'ın uşağı mısın?

BAŞKAN — Sayın Çulhaoğlu, yerinizden müdahale etmeyiniz... Sayın Çulhaoğlu, Sayın Alpaslan...

Buyurun Sayın İnönü.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Saddam'a laf söylemek için SHP Grubundan izin mi alacağız?

BAŞKAN — Sayın Alpaslan, Sayın Alpaslan... (Gürültüler)

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Dünyanın kınadığı Saddam'a laf söylemek için değerli SHP Grubundan izne mi ihtiyaç var? Sadece onu söylüyoruz.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan, böyle bir görüşme usulümüz yok. Grup sözcünüz görüşlerinizi dile getirecektir. Sükûnetle, hatibin sözünü kesmeden, görüşmelerin devamına imkân veriniz.

Buyurun Sayın İnönü.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — İhtilafa, anlayamadığım bir şekilde, bir türlü çare bulunamadı ve sonuda, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kararı doğrultusunda, Körfezde toplanmış olan güçler, Amerika Birleşik Devletlerinin öncülüğünde dün gece bir savaş başlattı, Irak'a bir saldırı başlattı. Saldırının amacı belli; Irak'ın Kuveyt'ten çıkması, Kuveyt'in yeniden bağımsızlığına kavuşması. Beklediğimiz olay, istediğimiz olay, dünyanın beklediği olay... Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararları bunu istiyor, biz de bunları bekliyoruz. Irak, Kuveyt'ten çekilmeden bu bölgeye barış gelmez.

Savaş başlamıştır. Şimdi temennimiz: Bir an önce bu savaşın bitmesi, bir an önce, Irak'ın, Kuveyt'ten çekildiğini söylemesi, yeniden insanların ölmesine izin vermeden, bu başlangıçtan sonra, bir an evvel askerî harekâtın bitmesi, Irak'ın Kuveyt'ten çekilmesi ve barış düzeninin yeniden kurulmasıdır. Savaşın çabuk bitmesi, başka bir yarar daha sağlayacaktır: Bundan sonra, komşusunu işgal etmek, istila etmek isteyen ülkelerin böyle bir hareketin hiçbir şekilde yanlarına kalmayacağını, bu hareketin onlara çok pahalıya mal olacağını, ulusların bağımsızlıklarına saygı göstermenin artık çağımızda şart olduğunu görmesini de, sağlayacaktır.

Biz, Türkiye Cumhuriyeti olarak, Güvenlik Konseyi kararlarını büyük bir sadakatle uyguladık; tabiî, Hükümetimiz uyguladı. (ANAP sıralarından alkışlar) Biz, muhalefet partisi olarak, bu kararların uygulanmasını destekledik. Bu kararlar Birleşmiş Milletlerin dayanışmasını gösteriyor. Ekonomik ambargo kararları, diplomatik baskı kararları, Irak'ın sebep olduğu zararları tazmin etmesi gerektiği yolundaki kararların hepsi, bizim de parti olarak desteklediğimiz bir politika doğrultusundaki kararlardır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Barış nasıl sağlanacak? Elbet uluslararası hukuk düzeni yerine getirilerek sağlanacak.

Güvenlik Konseyinin 678 sayılı son Kararı, Körfezde kuvvet yığınağı yapmış olan ülkelere, Kuveyt ile işbiriliği yapan ülkelere, Irak güçlerini Kuveyt'ten çıkarmak için gerekli gördükleri her türlü harekete izin veren karardır. Bu karara uyarak, şimdi, askerî harekât başladı.

Bu kararın bir 3 üncü maddesi var. Bu madde, orada harekât yapacak olan ülkelerin güçlerine, bütün devletlerin uygun yardımı yapmalarını istiyor. Bakınız, İngilizcesini okumayacağım; fakat, 3 üncü madda, "Appropriate support" diyor, yani "uygun destek" diyor. Uygun destek, elbet, söz konusu ülkenin uygun göreceği destek demektir; bütün devletlere, "gerekli desteği yapın" demiyor.

Sayın Özal geçen akşam televizyonda bu kararı yanlış okudu, halkımıza karşı yanlış bilgi verdi. (SHP sıralarından alkışlar) Gayet iyi hatırlıyorum, metinde de var; Sayın Özal, bu karardan bahsederken, "Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, bütün ülkelerden, orada savaşanlara gerekli desteği vermelerini istiyor" dedi. Kelime, "gerekli" değildir, "uygun" dur. "Uygun" demek, ülke olarak biz, söz konusu ülke, neyi uygun görürse, o desteği yapacak demektir. "Gerekli" demek, "uygun görseniz de görmeseniz de, o işin yapılması için gerekli destek ne ise, onu verin" demektir. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi bunu söylemedi. (ANAP sıra

larından gürültüler) Bunu Söylemedi, Sayın Özal, vatandaşlarıma bunu yanlış söyledi. "Gerekli" demedi, yani Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi "gerekli" demiyor, Sayın Özal, "gerekli" dedi, buna hakkı yoktur. (ANAP sıralarından gürültüler) Ben bir yanlışı düzeltiyorum, kızmanıza hiç gerek yoktur. Bana inanmayan, açar metni okur. Herkesle bu konuda tartışmaya hazırım, metin elimdedir; metin "uygun" diyor. (ANAP sıralarından gürültüler)

Şimdi, sayın milletvekilleri...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, sükûnete davet edin efendim.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, müdahale ediniz efendim.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen sükûneti muhafaza edelim.

Yerinizden müdahale etmeyiniz efendim.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bana kızmasınlar, Sayın Özal'a kızsınlar, o yanlış söyledi, ben onun yanlışını size bildiriyorum. (SHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, bu fark çok önemlidir. Benim kanaatimce, Türkiye Cumhuriyeti, Güvenlik Konseyi kararlarının istediği uygun desteği vermiştir. Bugüne kadarki uygulamasıyla, ekonomik ambargoya uymasıyla, diplomatik baskılara uymasıyla ve bunlara ek olarak, Irak'ın kuzey sınırlarında, kendi sınırlarımız içinde, kendimizi savunmak için kuvvet bulundurarak, Irak'a karşı harekete geçmiş olan ortak güce askerî bir katkı da sağlamıştır. Bundan fazla uygun bir desteği kimsenin bizden istemeye hakkı yoktur. Biz, uygun desteği fazlasıyla yaptık. (SHP sıralarından alkışlar) Bizim verdiğimiz uygun destek sonucunda ne kadar zarara uğradığımızı da vatandaşlarım biliyorlar. Güneydoğuda vatandaşlarımın ne kadar zarara uğradığını, oraya gidip de bir defa görün. Orada, taşımacılık felç olmuştur; orada esnaf ve sanatkârımız çalışamaz haldedir; orada insanlar göç etmektedirler. Biz, bütün bunları yapmışız... (ANAP sıralarından gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, sustursana! (SHP sıralarından, "Sustur şunları" sesleri)

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Bunlar, Özal'ın uşakları!

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sükûneti muhafaza edelim. Sayın Genel Başkanınız görüşlerini sunuyor; O'na, sükûnetle görüşlerini açıklama imkânı tanıyalım.

Buyurun Sayın İnönü.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Biz, Türkiye Cumhuriyeti olarak, Birleşmiş Milletlerle tam bir dayanışma halindeyiz. Güvenlik Konseyi kararlarını uyguladık, gerekeni yaptık; bundan fazlasını bizden kimse istemez. Eğer, Hükümetimiz, bundan fazla bir şey yapmak istiyorsa - ona biraz sonra geleceğim- o zaman, bize gelip, niçin daha fazla bir şey yapmak istediğini açıklamalıdır; halkımıza açıklamalıdır, bize açıklamalıdır. Bugüne kadar böyle bir açıklama yapılmamıştır.

MUSTAFA BALCILAR (Eskişehir) — Gitmiyorsunuz ki...

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Çankaya'ya gidin de öğrenin.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bu açıklamayı duymak için Sayın Özal'a gitmemize gerek yoktur; bu açıklamanın yapılacağı yer, Türkiye Büyük Millet Meclisidir. (SHP sıralarından alkışlar) Bunu yapacak olan, Sayın Başbakandır, Hükümet üyeleridir.

Biraz evvel, Sayın Dışişleri Bakanı hangi açıklamayı yaptı?!.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Duyacak kulak ister.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — "İkinci cephe açmayacağız" dedi; ama, -biraz sonra geleceğim- getirdikleri teklif, ikinci cepheden başka bir şey değil. Burada bize bir açıklama yapmadı. Niçin biz, Birleşmiş Milletlerin şu kadar üyesinden fazla bir şey yapacağız; bundan çıkarımız nedir, bunu bize açıklamadı.

Sayın milletvekilleri, çok defa söyledim, biliyorsunuz, bizim Türkiye Cumhuriyeti olarak, Arap komşularımıza, bütün Arap ülkelerine karşı, geleneksel, sağlam, doğru bir politikamız vardır. Biz, Arap ülkeleri arasındaki anlaşmazlıklarda taraf olmamalıyız. Biz, bütün Arap ülkeleriyle, her biriyle, ayrı ayrı iyi ilişkiler sürdürmeliyiz. Ekonomik, kültürel, ticarî ilişkiler; ne derseniz deyin; ama, aralarındaki kavgalarda taraf olmamalıyız.

Bugün, Arap ülkeleri ikiye bölünmüş durumdadır. Irak dışında, bütün Arap ülkeleri birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarına uymuşlardır; ama, içlerinden yalnız bazıları Irak'a karşı savaşa giriyorlar. Öbürleri, savaşa girmedikleri gibi, bir an evvel barış olsun diye çırpınıyorlar. Arap ülkeleri açık bir şekilde taraf olmuşlardır, ikiye ayrılmışlardır. Biz, şimdi niçin bir tarafın içine kendimizi atacağız? Bunun için bir gerekçe var mı, bir neden var mı, bir çıkarımız var mı? Bunu bize söylemiyorsunuz. (ANAP sıralarından gürültüler) Biz, elbet, Saddam Hüseyin'in dikdatörce davranışı ile komşuları için tehlike oluşturmasına, hukuku ihlal etmesine karşı çıkarız.

Sayın milletvekilleri, böyle davranmamızı Irak ulusu da kabul eder. Çünkü, kimse, böyle bir şeyi savunamaz; ama, bizim, şimdi, Güvenlik Konseyi kararlarına herkes kadar uymak dışında, öne çıkarak, Irak Ulusuna karşı savaş yapan, askerî harekâta giren bir tavır takınmamız; işte o, bundan sonra Irak ulusu ile ilişkilerimizi temelinden yaralar, yıllarca onarılamayacak yaralar açar.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — İran'da açtı...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Şimdi oraya geleceğim.

Sayın milletvekilleri, başka önemli bir konu daha var; onu da söyledikten sonra, Hükümet tezkeresine geleceğim.

Bizim geleneksel politikamız, bizim taraf tutmamıza karşıdır. Onun için, Hükümetin getirdiği önerileri hiçbir şekilde kabul etmiyorum; biraz sonra geleceğim oraya.

Bu savaş elbet bitecektir. Bütün haberler -eğer doğruysa- savaşın bitmek üzere olduğunu gösteriyor, Irak'ın mücadele edecek gücünün kalmadığını gösteriyor. Gücü vardır, yoktur, göreceğiz; ama, bu savaş elbette bitecektir ve elbet Amerika Birleşki Devletleriyle müttefiklerinin, bizim de desteklediğimiz Güvenlik konseyi kararları doğrultusunda bu savaş bitecektir. Ondan sonra, Ortadoğu'da, bizim yaşadığımız Ortadoğu'da nasıl bir barış kurulacaktır? Bu barışın kurulmasında eğer olumlu bir rol oynamak istiyorsak, bu barışın kurulmasına, yeni bir güvenlik ortamının kurulmasına Türkiye olarak olumlu, barışçı bir katkı yapmak istiyorsak, şimdi, bu savaşta askerî harekâta katılmamalıyız, bu savaşta taraf olmamalıyız, sadece Birleşmiş Milletlerin kararlarının uygulanmasını isteyen bir ülke olarak kalmalıyız. Ondan sonraki karışıklıkta, olumlu, barışçı, ortak güvenliği kuracak bir rol oynamamız, ancak bizim bu savaşa katılmamamızla mümkün olur. Onun için de, bizim şimdi, serinkanlılıkla, hem kısa hem uzun vadeli ulusal çıkarlarımızı düşünerek karar vermemiz şarttır.

"Millî politika, millî birlik, beraberlik" konusuna gelince; Bir savaş olasılığı karşısındayız. Böyle bir durumda, millî birlik, beraberlik göstermek gerekmez mi? (ANAP sıralarından "Gerekir, gerekir" sesleri) Millî birlik beraberlik nasıl sağlanır? (ANAP sıralarından gürültüler) Millî birlik, beraberlik; vatanımızı korumak için, vatanımıza bir saldırı olursa -Allah korusunona karşı bütün gücümüzle ortaya çıkarak sağlanır. Vatanımıza bir saldırı olursa, kimse şüphe etmesin, hepimiz, hangi partiden olursak olalım; bağımsız olalım, olmayalım; çocuk olalım, büyük olalım; kadın olalım, erkek olalım; hepimiz vatanımızı korumak için, değişmez, bozulmaz bir millî birlik, beraberlik içindeyiz. Bugün böyledir, yarın da böyle olacaktır. (SHP sıralarından alkışlar) Millî birlik ve beraberlik, bir saldırı karşısında, vardır. Bunu kurmak için, bizim, Sayın Özal'ın yanına, onun politikasını destekler bir tavır göstererek gitmemize hiç gerek yoktur. (ANAP sıralarından "Var, var" sesleri, gürültüler)

DEVLET BAKANI MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Saddam'ınkini mi desteklivorsunuz?

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Millî birlik, beraberlik, böyle bir ulusal amaç için olur, böyle bir ulusal konuda olur. Millî birlik, beraberlik, bize anlatılmayan amaçlar için, askerlerimizi başkalarının çıkarları için savaşa götürecek bir politika etrafında olur mu? (SHP sıralarından alkışlar) Bir kumar politikası etrafında, vatandaşımızın hayatıyla kumar oynayan bir politika etrafında millî birlik, beraberlik olur mu? (SHP sıralarından alkışlar) Sayın Özal'ın Anayasaya aykırı davranışları etrafında millî birlik, beraberlik olur mu?.. Olmaz. (SHP sıralarından alkışlar) Onun için, sözlerimi kimse yanlış anlamasın; millî birlik, beraberlik düşman karşısında gerektiği zaman, biz, herkesten çok bu beraberliği sağlarız; ama, şimdi bize getirilen tezkereye bakalım; bu tezkere etrafında, nasıl birlik beraberlik olur? Bu tezkereye beraber bakalım:

Bu tezkere, aslında, daha önce bizim karşı çıkmamıza rağmen, burada, Büyük Millet Meclisinde kabul edilen 108 sayılı Kararın büyük bir benzeri; bir iki ufak fark var. Bir fark; üçüncü cümlede deniyor ki, "678 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararını desteklemek..." İşte, biraz evvel söyledim; Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 678 sayılı Kararını desteklemek için bizim yeni bir şey yapmamıza gerek yoktur. "Uygun desteği verin" diyorlar; uygun desteği biz verdik, fazlasını verdik. Bundan fazla bir destek vermek için yeni karar almaya gerek yoktur, bundan fazla bir destek vermeye gerek yoktur. (SHP sıralarından alkışlar) Onun için, bu cümlenin buraya konması tamamıyla yanlıştır, bu cümle etrafında millî birlik beraberlik olmaz. Bu cümlenin daha başlangıcı, Sayın Özal'ın halkımıza verdiği yanlış bilgiye dayanıyor. Halka televizyondan verilen yanlış bir bilgi etrafında millî birlik beraberlik olur mu? (SHP sıralarından alkışlar)

Ondan sonra iki kelime var, bir yerde "korumak" geçiyor, bir yerde "zamanı" geçiyor; onlar o kadar önemli değil; ama, asıl sonunda can alıcı cümle geliyor; eski kararda olmayan, yeni karara aceleyle konulmuş olan ve sanıyorum ki bu toplantıyı saat 14.00'de yapmamızı gerektiren cümle o. Deniyor ki: "Bu kuvvetlerin kullanılmalarına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesini..." Hangi kuvvetlerin? "Yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, bu kuvvetlerin kullanılmalarına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesi..."

Daha evvel, bizim muhalefetimize rağmen, Anayasaya aykırı olarak kabul ettiğimiz 108 sayılı Kararda "bu kuvvetlerin kullanılması" diye bir şey yoktu; orada, sadece, "Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesi" hükmü vardı.

DEVLET BAKANI MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — O, orada yok diye, olmayacak mı?

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — O zaman, "Niçin bunu istiyorusunuz?" diye sorduğumuzda, "Gerek yok, kullanacak değiliz; ama, her ihtimale karşı koyuyoruz" demişlerdi. Şimdi, yalnız her ihtimale karşı değil, hangi ihtimal için konduğu söyleniyor "Bu kuvvetlerin kullanılmalarına" diyor. Türk kuvvetlerinin değil, yabancı kuvvetlerin kullanılmalarına şimdi bizden izin isteniyor. Yabancı kuvvetler hangi kuvvetler? Biraz evvel, Sayın Dışişleri Bakanı söyledi; Amerika Birleşik Devletlerinden istediğimiz 48 uçaklık filo. 48 uçaklık filo, bugün Türkiye'de nerede duruyor? Kuveyt'in güneyinde bir yerde mi duruyor? Irak'ın güneyinde bir yerde mi duruyor? Hayır, bizim güneyimizdeki üste duruyor; İncirlik'te duruyor ve İncirlik üssü de Irak'ın kuzeyindedir.

İÇİŞLERİ BAKANI ABDÜLKADİR AKSU (Diyarbakır) — Irak'ın güneyinde mi?

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Hayır, "İkinci cephe söz konusu değil" dediler de... "İkinci cephe" demek; bugün, birinci cephe eğer Irak'ın güneyinde -Kuveyt'te, Bağdat'ta, Irak'ta- ise, ikinci cephe elbet kuzeyde demektir. İşte, 48 Amerikan uçağı da Irak'ın kuzeyindedir. ((SHP sıralarından alkışlar) Demek ki, 48 Amerikan uçağı, Sayın Dışişleri Bakanının, "Biz ikinci cephe düşünmüyoruz" dediği şeyin ta kendisidir. "İkinci cephe" demek, Irak'ın kuzeyinden Irak'a saldırmak demektir. 48 Amerikan uçağı, Irak'ın kuzeyinde, Türkiye'nin güneyindeki üstedir ve şimdi bize getirdikleri tezkerede, "Bu kuvvetlerin kullanılmalarına izin verin" diyorlar, "İkinci cepheye izin verin" diyorlar. Biraz evvel, Dışişleri Bakanı aksini söyledi; ama, gerçek burada ve gerçek burada olduğu için de, biraz evvel tepki gösteren sayın milletvekilleri hiç ses çıkarmıyorlar; çünkü bu, gerçektir. (SHP sıralarından alkışlar) Bunun gerçek olması, bizim, savaşa girip girmemeye karar vermemiz demektir. Sayın bakanlar, "giriyoruz" diyorlar. Onu söyleyin lütfen; gelin, buraya, "Biz bu savaşa gireceğiz; çünkü, bu savaş sonunda şunu alacağız, bunu alacağız, bu savaştan şunu kazanacağız" deyin, onu söyleyin. Niçin bizi bu kadar kandırıyorsunuz? Niçin bizi bu kadar boş yere uğraştırıyorsunuz? Nedir düşünceniz? (SHP sıralarından alkışlar) Biz muhalefetiz, işi yapacak olan sizsiniz. İktidar olarak, gelin buraya, nedir maksadınız, söyleyin. Onu söylemeden, birtakım dolaşık cümlelerle, birtakım karanlık senaryolarla, bizi, halkımızın karşısında, bu şekilde, halkımızın dileğini iyice ortaya koyamaz insanlar durumuna düşürmeye hakkınız yoktur. Ama, ben, halkımın dileğini biliyorum, hiç merak etmeyin. Halkımız, milletimiz savaş istemiyor, başkasının çıkarı için savaşa girmek istemiyor. (SHP sıralarından alkışlar) Bunu siz bugün görmüyor olabilirsiniz; ama, gerçek budur.

Bakınız, senaryo gayet açıktır; Sayın Başbakanın dünkü bütün açıklamalarında dolambaçlı olarak bu vardı. Kendisine sordular:

"— Asker gönderecek misiniz?

— Hayır, bize taarruz, bize saldırı olmazsa, biz savaşa girmeyeceğiz.

— Peki, burada üslerin kullanılması, üslerden uçakların gitmesi mümkün müdür?

— Mümkündür, gerekirse mümkündür

— Peki, dışarıya asker gönderecek misiniz?

— Dışarıya Türk askeri gitmeyecektir."

Şimdi, bu üçünü bir araya getirdiğiniz zaman çıkan sonuç bellidir: Türk askeri, biz saldırıya uğramadıkça dışarıya gitmeyecektir, saldırıya uğrarsak başka; ama, bizden kalkan uçaklar pekala Irak'a saldırı yapabilirler. Onlara karşı bir şey söylemiyor, "Gerekirse olur" diyor, o konuda bir irade göstermiyor.

Ayrıca, "Dışarıya Türk askeri gitmeyecek" diyor. İşte burada, biz, başka uçakların gitmesine izin vereceğiz. Demek ki, bizim üslerimizden kalkan uçaklar. Irak'a saldıracaklar, Irak'ı bombalayacaklar ve biz, bunu yaparken, hiç haberimiz yokmuş gibi, böyle müphem bir şekilde, "Kullanmalarına izin verdik" diyeceğiz, ondan sonra, Irak, eğer mecali kaldıysa, bize mukabil bir saldırı yaparsa, "Bize saldırı olmuştur" diye bütün gücümüzle savaşa gireceğiz... Senaryo bu, açıkça meydanda. (SHP sıralarından alkışlar)

KEREM GÜNEŞ (Kars) — Beş ay sonra anlarsın...

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Şimdi, durum böyle olduğuna göre, Hükümet, niçin, gelip buraya, bizim savaşa girmek istediğimizi ve bundan ne çıkar sağlayacağımızı söylemiyor? Eğer fikri bu değilse, eğer savaşa girmeyi gerçekten istemiyorsa, böyle bir izni niçin istiyor? Bizim savaşa girmemizi, başkalarının iradesine nasıl bırakıyorsunuz?

Değerli milletvekilleri, bir defa, bu ne kadar garip bir şey... Biz, egemen bir ülkeyiz, bağımsız bir ülkeyiz. Biz, istersek başka bir ülkeye savaş ilan edebiliriz, istersek etmeyiz; ama, biz, toprağımıza başka ülkeden askerler, uçaklar çağıracağız, o uçaklar bizde üstlenecek, bizden kalkıp başka bir ülke ile savaş yapacaklar ve "Biz karışmıyoruz, bundan bir çıkarımız yok. Biz, onlara "gelin kullanın" dedik, gittiler, bombaladılar" diyeceğiz... Böyle ulusal egemenlik olur mu? Böyle bir hareket Anayasaya uygun olur mu? Bu nasıl bir anlayıştır? (SHP sıralarından alkışlar) Bu anlayışı, hiçbir şekilde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararıyla falan meşrulaştırmazsınız. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı, ülkelerin ulusal egemenliğini ortadan kaldırmıyor, onlara bir dilekte bulunuyor: "Lütfen, orada savaşanlara yardım edin, uygun gördüğünüz yardımı yapın" diyor. "Bunu yapın" demekle, "Siz, ulusal egemenliğinizi bir tarafta bırakın, ülkenizi başka uçaklara açın, onlar sizde üslenip gidip Irak'ı bombalasınlar" demiyor. Bunu yapıyorsak eğer -Hükümet bunu isteyerek yapıyor- bunu, burada açıklaması gerekir; ama peşinen söyleyeyim ki, böyle bir şeyi de biz kabul edemeyiz. Böyle bir hareket bizi savaşa sokar.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Yahu, savaş bitti bile.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Bir defa, bu harekete niçin gerek olduğunu, süper güç olan büyük müttefikimiz Amerika Birleşik Devletlerinin bizden bunu niye istediğini anlamaya imkân yoktur.

Sabahtan beri, görüyorsunuz, Irak'ın bütün saldırı gücü tahrip edilmiştir, Saddam Hüseyin'in bütün saldırı gücü tahrip edilmiştir. Şimdi beklenen şey, "Kuveyt'ten çekiliyoruz" demesidir, teslim olmasıdır. Bu, olur veya olmaz, kendisi bilir; ama, saldırı gücünün tahrip edildiğini, füzelerinin, hava meydanlarının tahrip edildiğini bütün ajanslar söylüyorlar. Orada hazır bekleyen yüzbinlerce asker var, binlerce uçak var; uçak gemileri var ve daha kullanılmamış dünya kadar silah var. Bütün bunlar dururken, bizden, Anayasamıza aykırı olarak, bizim Ortadoğu'daki geleneksel politikamıza aykırı olarak, 48 Amerikan uçağının buradan gönderilmesine izin vermek, ne akıldır? Böyle bir yardıma ihtiyacı mı var şimdi oradaki güçlerin? Madem savaş bitmek üzere, Türkiye'den 48 uçak daha havalanacak da ne kazanacaklar? Lütfen, bunu ciddî ciddî düşününüz. Bir defa, bu hareket, bizi savaşa sokar. Savaşa niçin gireceksiniz, niçin gireceğiz? Savaş, bir kumar gibi ele alınacak bir şey değildir.

Sayın Özal'ın, milletvekillerine -tabiî ANAP'lı milletvekillerine- söylediklerini gazetelerde görüyoruz: "Çok kârlı olacak; azıcık bir zahmetle pek çok şey kazanacağız... Zaten, şimdi

bir savaşa girmezsek, ambargoyu niye yaptık, ambargoyu niye uyguladık?" gibi sözlerin doğru olup olmadığını bilmiyorum; bunları basında gördüm, inşallah doğru değildir. Çünkü, bu sözlerin, hiçbir şekilde ulusal çıkarlarımıza uyan tarafı yoktur, ulusal onurumuzla bağdaşan tarafı yoktur. (SHP sıralarından alkışlar)

Biz, Türkiye Cumhuriyeti olarak, bugüne kadar hiçbir şekilde, böyle, komşu bir ülke ile savaşmadığımız halde ve onun zaten savaşı bırakma halinde olduğu bir anda, işini tamamen bitirsinler diye başka dostlarımıza yardım etme yolunu tutmadık. Böyle bir şey, onurumuza yakışmaz, Türkiye Cumhuriyetinin tarihinde böyle bir şey yoktur. Biz savaşa gireceksek, kendimiz gireriz; ama, ne için olduğunu bilerek gireriz. Bir çıkarımız var mı? Yok. O zaman girmeyiz ve başkasına da "Bizim üslerimizi gelin kullanın, hadi gidin savaşınızı yapın" demeyiz. Böyle bir küçüklüğe boyun eğmeyiz, bunu kabul etmeyiz.

GÖKSEL KALAYCIOĞLU (Ankara) — Ama, İkinci Dünya Harbine böyle girdik.

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyin.

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — İkinci Dünya Savaşına böyle girmedik; hayır efendim! İkinci Dünya Savaşına böyle girmedik. İkinci Dünya Savaşının sonunda, San Francisco'da, Birleşmiş Milletlerin kurulmasıyla ilgili toplantı yapılacaktı; Birleşmiş Milletlerin Kuruluş Konferansına katılmanın şartı, o zaman, Almanya'ya savaş ilan etmekti. Şimdi gelsin söylesin Başbakan, "Bir şart var, yazılı bir şey; bakın, biz savaş ilan edersek, karşılığında bunu alacağız" desin, o zaman konuşuruz; ama, böyle bir şey yok. (SHP sıralarından alkışlar) Böyle bir şey yok, sadece Sayın Özal'ın müphem hayalleri, kişisel politikası ve sizi kandırması var; kusura bakmayın. Ama, bu kandırmaya halkımız girmiyor, halkımız, böyle, kandırılmaya karşı, halkımız, başkasının çıkarı için savaşa girmek istemiyor. Bu kadar saçma bir şey, bu kadar tehlikeli bir şey olamaz, halkımızın hayatıyla bu şekilde oynanamaz. Büyük Millet Meclisinde Sayın Dışişleri Bakanı, "İkinci cephe söz konusu değildir" diyor. Getirdiğiniz teklif, ikinci cephenin ta kendisi; hem de başkaları açacak...

Sayın milletvekilleri, senaryo açıktır. Bu senaryoyu hazırlayan da Hükümetimiz değildir. Görüyorum ki, aylardır Sayın Özal'ın yürüttüğü kişisel politika, bizi adım adım bugün bu savaşın eşiğine getirmiştir...

DEVLET BAKANI MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Sayın Özal'ı bırak, Meclise gel, Meclise. (Gürültüler)

ERDAL İNÖNÜ (Devamla) — Şimdi, Sayın Özal, yürüttüğü politikanın onaylanmasını Meclisten istiyor. Biz bu politikayı onaylamıyoruz. Bu politika, içeriği itibariyle, uygulanışı itibariyle, Türkiye Cumhuriyetinin bütün geleneksel politikalarına aykırı olması itibariyle, Türkiye Cumhuriyetinin onuruyla bağdaşmaması itibariyle; insanlarımızın hayatıyla kumar oynadığı için, geleceğimizi belirsiz bir karanlığa, belirsiz bir çıkarcı, oportünist doğrultuya götürdüğü için bu politikaya karşıyız. Bu politikaya karşı olduğumuzu, biraz sonra oylayacağınız bu tezkereyi kabul etmemekle göstereceğiz. Bu tezkereyi kabul etmemenizi sizden diliyorum.

Bu tezkereyi kabul etmek, Türkiye Cumhuriyetinin, başkalarının çıkarı için ve kendi iradesi dışında, bir savaşa sürüklenmesini kabul etmesi demektir. Milletimiz bizden, haklarını, can güvenliğini, bugününü ve yarınını korumamızı istiyor.

Bu görüşle, bu inançla, bu tezkereye "hayır" diyeceğiz; sizden de, bu tezkereyi kabul etmemenizi ve bir yolunu bulup Sayın Özal'ı anayasa çizgisine, millete hizmet çizgisine getirmenizi diliyorum, saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından gürültüler, SHP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın İnönü.

Siyasî parti grupları adına başka söz isteyen?..

VEFA TANIR (Konya) — Biz istiyoruz.

BAŞKAN — Kim efendim?

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Genel Başkanımız Süleyman Demirel.

BAŞKAN — Doğru Yol Partisi Grubu adına, Genel Başkan Sayın Süleyman Demirel. Buyurun Sayın Demirel. (DYP sıralarından ayakta alkışlar)

DYP GRUBU ADINA SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

15 Ocak günü, yani 48 saat önce tartışılmış bulunan Körfez konusunu, Hükümetin getirdiği bir tezkere dolayısıyla ve değişen şartlar muvacehesinde yeniden tartışıyoruz.

"Çöl kalkanı", "Çöl fırtınası"na dönüşmüştür bu sabah. Yani, beşbuçuk aydır Körfeze yapılmış bulunan yığınak, Birleşmiş Milletlerin kararı istikametinde netice almak için, Irak'ı Kuveyt'ten çıkarmak için, barış yoluyla çıkmayan Irak'ı zorla Kuveyt'ten çıkarmak için harekete geçmiştir. Gönül isterdi ki, bu sorun, savaşa dönüşmeden bir çözüme bağlansın.

Irak'ın yaptığını, hiç kimsenin -Türkiye'de veya dünyada- kabul etmesi mümkün değildir. Irak, devletlerarası hukuku çiğnemiş ve komşusunu, tarihî haklarım var diye işgal etmiş, sonra da kendisine ilhak etmiştir. Olay, böyle bir durumu nasıl ortadan kaldırmakta idi... Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, İkinci Dünya Savaşının neticelerinin tasfiye edildiği bir dönemde, kırkbeş sene sonra tasfiye edildiği bir dönemde, bir dünya beraberliğini bu olayın karşısına koymuş, süper güçler karşı karşıya gelmemiş, yanyana gelmiş ve bu, bir yerde dünya ölçüsünde çatışmayı önleyecek ümidini başlangıçta vermiştir, fakat, Irak, inatla, Kuveyt'i işgal ettiğini, öleceğini; ama, buradan çıkmayacağını dünyaya duyurmuş, 671 sayılı Kararla, yani takriben 6 gün sonra, 7-8 Ağustostada ambargo kararı gelmiştir. Ambargodan, herkes çok şey ummuştur, biz de çok şey ummuşuzdur. Ambargo kararı, üye ülkelerin tümünün o karara uymasını gerektiriyordu, bir mecburiyeti vardı. Bu ambargo kararı beş beşbuçuk ay uygulanmış; fakat, netice alınamayacağı noktasına gelinmiştir. Dünyanın, daha doğrusu koalisyonu teşkil eden ülkelerin, buraya asker gönderen ülkelerin sabrı tükenmiş ve dün gece yarısından sonra da, iş, silahlı çatışmaya dönüşmüştür. Bu durum kaşısında Türkiye ne yapacaktır? Ne yapmalıdır? Bu hususun tartışılabilmesi için, gönül isterdi ki, Hükümet, bu silahlı çatışmanın şu andaki durumu hakkındaki bilgileri buraya versin.

Tedbir arıyoruz... Neye tedbir arıyoruz? Yani, bir savaş olmuş, gazete bilgilerine, ajans bilgilerine göre, CNN'in verdiği haberlere göre, çeşitli muhabirlerin verdiği haberlere göre, herkesin -ben de dahil olmak üzere- yarım yamalak bilgisi var; ama, Hükümetin, başka kaynaklardan bilgisi olması lazım. Türkiye Büyük Millet Meclisinden tedbir isteyen Hükümetin, neye tedbir istediğini söylemesi lazımdır. Sanıyorum ki, Hükümet buraya gelip, "Bu savaş başlamıştır, bu savaş uzunca sürebilir veya şu andaki durumu şudur. Gerçekten, Irak'ın mukavemeti kırılmıştır; öyle, övündükleri gibi, yakarız, yıkarız dedikleri gibi bir şeyleri yokmuş. Bunların birçok mekanizmalarını biz göçürdük, silahlı gücünün kıpırdayacak yeri yoktur, füze kullanma imkânları yoktur, bu savaş uzun süre sürmez, kısa süre içinde neticeye bağlanır" demeli veya gerçek ne ise, hangisi ise ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu işi ne kadar biliyorsa, bunu Türkiye Büyük Millet Meclisine anlatmalı idi. Tedbir, Körfezde çıkmış bir savaşın tedbiridir.

Bu olayın üç beş gün içinde neticelenmesi, Türkiye'ye herhangi bir tehdit getirmeyecek demektir. Binaenaleyh, Türkiye'nin telaşlanmasına, birtakım tartışmalara girmesine veya Türkiye'nin, aldığı tedbirlere yenilerini eklemesine gerek olmayabilir, bunların hepsi fuzuli olur. Ama, "Hayır, bu savaş çok çetin bir savaştır, ne gün, ne zaman biteceği belli değildir, Türkiye'ye de şu şu sebeplerle sıçraması ihtimali vardır. Bunun için, şu tedbirleri almamız lazımdır" şeklinde bir müzakerenin yürütülmesi, daha aklî, daha mantıklı ve daha doğru neticeye varmayı sağlardı. Bu yapılmamıştır. Dünya, gerçekten, Irak'ın üzerine varmış, "Bundan sonra kim böyle bir harekete kalkarsa, kulağına küpe olsun, işte Irak'ı -bir nevi, aslında, Kuveyt'ten çıkarma değil- cezalandırdık" anlamına gelebilecek bir olayı icra etmiş olabilirdi. Onun içindir ki, birkaç gün içerisinde bitecek bir savaşın tedbirleri başkadır, bunun Türkiye'ye yükleyebileceği külfetler başkadır; ama, çok çetin bir savaşın tedbirleri başkadır, Türkiye'ye yükleyebileceği külfetler yine başkadır.

Evvela, şunu söyleyelim, ülkemizin bir saldırıya maruz kalması karşısında, bu saldırının karşısına -iki gün evvel de söyledik- hep beraber çıkarız, bütün millet çıkar. (Alkışlar) Açıklıkla söylüyorum, herkes, bu memlekette vatanperverliği kendi tekelinde sanmasın. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Binaenaleyh, bütün olay, Türkiye'nin bir saldırıya maruz kalma ihtimalinin derecesidir veyahut da Türkiye'nin bir saldırıya maruz kalma ihtimali yerine, bunun bir bahane olarak kullanılıp, Türkiye'nin savaşa sokulması kaygısıdır. Böyle bir kaygı içinde bulunanlara, bence, kimsenin bir diyeceği olmaz. Nihayet, "Türkiye savaşa girmesin" diyenlere de kimsenin bir diyeceği olmaz. Burası hür bir ülke ise, hiç kimse, başka birisini tazyik altında bırakarak, şu veya bu istikamette, inanmadığı şeylere imâle edemez, etmemelidir de.

Bu olay başından beri tartışılıyor, 107 ve 108 sayılı Kararlar alınmıştır; Hükümet, bugün, başka bir karar istiyor.

Esasen, 107 ve 108 sayılı Kararlar alınırken de uzun uzun tartışıldı; bu tartışmaların kökünde, bu kararların Anayasanın 92 nci maddesine uygun olmadığı yatmaktaydır; çünkü, bizim düşüncemize göre, Anayasanın 92 nci maddesi, gayet sarahatle, burada transfer edilen yetkilerin -yani, Hükümete aktarılan yetkilerin- Meclisin kendisi tarafından kullanılmasını amirdir. Biz böyle düşünüyoruz.

Peki, şimdi bu karar nasıl kullanılacak? Hükümet, böyle, ne gün, ne maksatla, nerede, hangi işe yarayacağı meçhul bir açık bono ile Meclisin huzuruna gelmeyecek; Hükümet şöyle gelecek: Diyecek ki, kuvvet göndereceğim. Nereye?.. Onu söyleyecek. Ne kadar?.. Onu söyleyecek. Niçin?.. Onu söyleyecek. Meclis de diyecek ki, hadi gönder. (ANAP sıralarından gürültüler)

DEVLET BAKANI MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Ankara) — Saddam'a da söyleyecek miyiz?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ben, anlayışımı söylüyorum. Bu kadar önemli bir konu; olay, savaştır, şaka değildir. Ben düşüncemi söylüyorum, "Hayır, öyle değildir" dersiniz. (ANAP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sükûneti muhafaza edelim..

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hükümet gelip ülkemizin güvenliği şu şu sebeplerle ihlâl edilmiştir, bunun karşısına şu şekilde çıkıyorum diyecek ve Meclis de, peki, çık diyecek.

Kerratla, bir açık bono isteyeceğinize, ne yapmak için bir yetki istediğinizi, bunu nasıl yapacağınızı gelin burada söyleyin ve böylece de Anayasanın 92 nci maddesini ihlal etmemiş olursunuz, dedik.

Bize göre, 107 ve 108 sayılı Kararlar, Anayasayı, Anayasanın tatbikatını, aslında, ihlal eden kararlardır. Bu kararları kullanırsınız kullanmazsınız; zaten aynı meseledir. Anlaşılıyor ki, kullanamadığınız için, yeni bir kararla buraya geliyorsunuz. Bu kararın ne sağlayacağını da bilemiyorum; biraz sonra onun tartışmasını yapacağım.

Hükümet, "Biz, ülkeyi savaşa sokmak istemiyoruz" diyor. Tamam mı?.. Tamam. "Biz, ülkenin askerlerini, uçaklarını savaşa sokmak istemiyoruz, yani bir savaş istemiyoruz" diyor. Çankaya da, Hükümet de böyle diyor; "Biz, savaş istemiyoruz." Pekala, savaş istemiyorsunuz, bu çok güzel bir şey. Gerçekten savaş istemiyorsanız hiç mesele yok. Eğer savaş istiyorsanız, bence, dolambaçlı yollara gerek yok.

Bakınız ne demek istiyorum: Buraya bir karar getiriyorsunuz; 108 sayılı Kararın altında diyor ki, "Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesi." Kime?.. "Yabancı ülkelere Türk Silahlı Kuvvetlerinin gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına." 108 sayılı Karar bu; ancak, bu yetmiyor; çünkü, esasen Çevik Kuvvet gelmişse, bu karardan dolayı değil, NATO Antlaşmasından dolayı gelmiştir. 48 uçağın neden dolayı geldiğini de -aşağı yukarı iki gün evvel- burada izah etmediniz; yani, "onları da Türkiye'nin savunması için getirdik, bu kararları kullanarak değil, mevcut anlaşmalara dayanarak getirdik" dediniz. Şimdi ne istiyorsunuz?.. "Bu kuvvetlerin -daha doğrusu, yabancı ülkelerdeki yabancı silahlı kuvvetlerin- Türkiye'de bulunmasına, bu kuvvetlerin kullanılmalarına, Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesini takdir ve tensiplerinize arz ederiz" diyorsunuz. İstediğiniz şey, kendi kuvvetlerimiz gibi, yabancı kuvvetlerin de kullanılmasına ve dışarıya gönderilmesine izindir.

Şimdi, soru şudur: Gerçekten, bu kuvvetleri Türkiye'ye gönderenler, "Türkiye bir saldırıya uğrarsa -ki, izahınız oydu- o zaman bunları kullanın, sizin savunmanızı takviye ediyoruz" diye mi gönderdiler, yoksa Türkiye bir saldırıya da uğramadan bu kuvvetleri yurt dışına gönderip bir görev gördürebilir mi? Evvela, Türkiye'nin böyle bir hakkı var mı? Türkiye'ye ait olmayan kuvvetleri Türkiye bir göreve memur edebilir mi? Edemez.

Hükümet ne diyor?.. "Bir saldırıya maruz kalırsam, o zaman, kendi kuvvetlerimi kullanacağım. Bir saldırıya maruz kalmazsam hiç mesele yok." Peki, bir saldırıya maruz kalırsanız, bu yabancı kuvvetler de sizinle beraber o saldırıyı cevaplayacak. Saldırıya maruz kalmadığınız halde bu yabancı kuvvetleri kullandığınız takdirde, yine Türkiye'nin askerini kullanmamış, yine Türkiye'nin uçağını kullanmamış oluyorsunuz; ama, Türkiye'nin topraklarını kullanmış oluyorsunuz. (DYP sıralarından alkışlar) Evet, Türkiye'nin topraklarını savaş için kullanmış oluyorsunuz. Bu nedir?.. Karşı tarafın hıncını üstünüze çekmek -böyle değilse "Böyle değildir" dersiniz- karşı tarafın düşmanlığını üstünüze çekmek, şayet takatı varsa karşı tarafın saldırısını üstünüze çekmektir. O zaman, "Ne yapayım; bunlar bize saldırdı. Gerçi, milletimize, halkımıza, Türkiye'ye, dünyaya, bir saldırı olmazsa biz bu işe bulaşmayız dedik; ama saldırdı..." Saldırmayı siz davet ettiyseniz, adamın saldırması normal hale gelir; sizin de, adamın saldırmasını üstünüze çekerek bir savaşa girmeniz kaçınılmaz olur.

Şimdi gayet açıklıkla soruyorum; ilave olarak istediğiniz bu yetkiyi niye istiyorsunuz? Bunun tatbikatı nasıl olacak, bunun uygulaması nasıl olacak? Bu iş muğlaklığını kaybetmiş yani işte her şey orta yerde. Orta yerde bir Irak var; Körfezde, Körfez'in etrafında güçler var, o güçler Irak'la savaşa tutuşmuş. Siz, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olarak, Türkiye'ye gelmiş olan

bu güçleri veya önümüzdeki birkaç gün zarfında gelecek güçleri, hava güçlerini nerede kullanacaksınız? Açıklıkla söyleyin; Türkiye'ye bir saldırı vuku bulmazsa bunları kullanacak mısınız? Hükümete soruyoruz, kullanacak mısınız? Türkiye'ye bir saldırı vuku bulmadığı takdirde bunları kullanırsanız, Türkiye'yi savaşa sokmuş olursunuz, o zaman, "Biz, Türkiye'yi savaşa sokmayacağız, uçaklarımızı sokmayacağız, askerlerimizi sokmayacağız" veya biraz evvel Sayın Dışişleri Bakanının söylediği gibi, "Savaşa taraf olmak için bunu istemiyoruz, savaşta taraf olmayacağız" lafları askıda kalır. Binaenaleyh, gelin bu durumu bir izah edin. Bence, bunda sakınılacak bir şey yok.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Savaş bitti, bir şey kalmadı.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Meseleleri böyle muğlak hale getirmek üzere on tane olay yok orta yerde, bir tane olay var. "Türkiye'nin birkaç tane meydanında yabancı uçaklar var, bu yabancı uçaklar, Türkiye'ye saldırılıncaya kadar hiçbir şekilde kullanılmayacaktır" deyin... Diyebiliyor musunuz?.. .

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kararı biz veririz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ya bunu deyin, yahut da "Türkiye'yi savaşa sokmayacağız" demeyin. Bunu diyemediğiniz takdirde, Türkiye'yi savaşa sokarsınız. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.) Gelin, ne kendi kendinizi aldatmaya ne milleti aldatmaya ne de başkalarını aldatmaya gerek yok. Türkiye'ye bir savaş lazımsa, Türkiye bu savaşa kendisi karar versin. Türkiye, bir sipariş savaşı, bir ısmarlama savaşı üstlenmesin. Dediğimiz budur. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar.)

Hiç kimsenin alınganlığına gerek yoktur, bizim söylediğimiz şey, "Efendim, 678 sayılı Birleşmiş Milletler Kararı gereğince biz bu hareketi yapıyoruz" demenize rağmen, 678 sayılı Kararın üstüne böyle yazılmış olmasına rağmen, bu Kararın sizi asker kullanmaya mecbur eden bir karar olmadığıdır. 678 sayılı Karar Irak'ın Kuveyt'ten çıkarılması için her türlü tedbirin -güç kullanmak dahil- alınmasını öngörür. Gücü kim kullanacaktır?. Bu, gücü kullanmak isteyenlere yetki veren bir karardır; yoksa, ambargoda olduğu gibi, üye devletleri güç kullanmaya mecbur eden bir karar değildir. Denebilir ki: "Bu böyle; ama, henüz savaş bitmeye yaklaşmışken -bugün görünen odur, Irak'ın tepesine dünya yıkılmıştır, henüz ne olduğunu bilmiyoruz- biz de, şunun ucundan, kıyısından bir şeye bulaşalım..." Bunu açıkça söyleyin. Deyin ki: "Ey Türkiye Büyük Millet Meclisi ve ey Türk halkı -bugün, nasıl olsa, televizyon, arabalarını bulmuş gelmiş buraya- bizim bu savaşa girmemizde gerek vardır, fayda vardır." Bu fayda nedir, bu gerek nereden geliyor, onu halka anlatın.

Aktif politika tatbik edeceğiz diye savaş yapılmaz. İşte görüyorsunuz, dinamik politika tatbik ettik diye savaşa heveslenilmez veya birtakım yerlere söz verdik diye savaşa heves edilmez.

HİLMİ BİÇER (Sinop) — Siz de hasetinizden çatlıyorsunuz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Savaşın faturasını bu ülkenin insanları ödeyecektir. Bu zamana kadar savaşa girip de fatura ödememiş millet yoktur, ülke yoktur.

Şunu da söyleyelim: "Eğer biz, Irak gibi bir komşumuzun -başkaları bu savaşı yapıp oradan gidecek; ama, biz burada kalacağız başı sıkışmış iken, kendi başını kendisi belaya sokmuş iken, gelin bundan yararlanalım" diyorsak, bence, bu hesaplar birgün bizim üzerimize de yapılır.

YASİN BOZKURT (Kars) — Altı ay evvel düşündük ama biz...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Bunlar dürüst işler değildir... (DYP ve SHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bunu, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin onuruna, gururuna, şerefine yakıştırmak mümkün değildir. (DYP ve SHP sıralarından alkışlar)

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tarihi boyunca, hep, kuvvetsizin yanında olmuştur güçsüzün yanında olmuştur; ama, haklı olmak şartıyla...

DEVLET BAKANI GÜNEŞ TANER (İstanbul) — Türkiye, Saddam'ın yanında olamaz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Haklı olmak şartıyla... Eğer adam haksızsa, onun karşısında olmuştur...

DEVLET BAKANI GÜNEŞ TANER (İstanbul) — Türkiye, Saddam'ın yanında yer alamaz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Karşısında olmaktan karşısında olmaya fark var...

DEVLET BAKANI GÜNEŞ TANER (İstanbul) — Türkiye, hiçbir zaman Saddam'ın yanında yer alamaz.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Hem Saddam haksız diyorsun, hem de Saddam'ı savunuyorsun... Bu nasıl şey?

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Hiç demagojiye lüzum yok, Saddam'ın Kuveyt'te kalmasını söyleyen kimse yok, Saddam Kuveyt'ten çıkmalıdır diyoruz ve çıkarılmalıdır diyoruz.

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kuvvetsiz ya, çıkmasın...

DEVLET BAKANI GÜNEŞ TANER (İstanbul) — O zaman, ne demek "kuvvetsizin yanında yer almak?"

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyin lütfen.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ama, bu niye Türkiye Cumhuriyeti Devletinin işi, niye tek başına Türkiye Cumhuriyeti Devletinin işi?.. (ANAP sıralarından gürültüler.)

DEVLET BAKANI GÜNEŞ TANER (İstanbul) — Türkiye'nin Saddam ile beraber olması düşünülemez.

BAŞKAN — Sayın Bakan, sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti muhafaza edelim.

Devam buyurun Sayın Demirel.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, benim söylemek istediğim şey, Irak'la Türkiye arasında bir ihtilafın olmadığıdır. Irak'la Türkiye arasında savaşı gerektiren bir olay yoktur; olay, bir uluslararası olaydır. Bir uluslararası olayın sonucunda Türkiye ile Irak'ı savaş noktasına getirecek hale sokmanın yanlışlığı üzerinde duruyoruz ve potansiyel tehlikenin ortadan kaldırılması, Devletler Hukukuna göre, couses baly, bir savaş sebebi değildir; "menfaat sağlayalım" bir savaş sebebi değildir. Hele Türk Milletinin önüne çıkıp da "Biz savaş istemiyoruz" deyip, savaşa bir bahane icat edip, ülkeyi savaşa sokup, sonrasında da "Gördünüz mü, bu işin içinden kârlı çıktık" demeye kalkışmanın, bence, Hükümetlere, devlete yakışan tarafı da yoktur.

Şunu açıklıkla söyleyin, gelin burada söyleyin: "Türkiye savaşa girmelidir" deyin. Öyle söyleyin. "Bunda Türkiye'nin yararı vardır, gerekçesi de şudur..." deyin, ikna edin, mesele yok.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Ambargodan beri söylüyoruz.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Ama, "Türkiye savaşa girmelidir, savaşa sokmayacağız" deyip, Türkiye'yi bir emrivakiyle, bir olup bittiyle savaşa sokarsanız, bunun büyük vebali vardır. Bu, Türkiye'nin bugünkü menfaatlarını korumadığı gibi, gelecekteki menfaatlarını da korumaz.

Meclisin toplanması bir sorun değil; Meclis, iki saat içinde toplanabiliyor. Binaenaleyh, gerçekten böyle bir şeyi kullanacaksanız, yani, Anayasanın 92 nci maddesine göre, Türkiye'nin güçlerini başka bir yere göndereceksiniz veya Türkiye'nin topraklarını başka bir gücün kullanmasına müsaade edeceksiniz, o hali buraya getirin, burada söyleyin gereğini anlatın ve buradan tasvip alın.

EYÜP AŞIK (Trabzon) — Yazdık, sen anlamıyorsun.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Biz açıklıkla bir daha söylüyoruz. Türkiye'nin, savaşa girmekte hiçbir yararı yoktur. Savaşı istemek...

ABDURRAHMAN KARAMAN (Adıyaman) — Kimse istemez...

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — Olabilir savaşı isteyenler; ama, bir milletin çoğunluğu için, savaşı kimse istemez; ama, eğer, bir ülkenin hükümeti, birtakım belirsiz kararlarla, bir emrivakiyle, bir gün o ülkeyi savaşa sokmak gibi birtakım niyetlerin içinde değilse, açıkça gelip söyleyecek. "Biz bu kararı, Türkiye saldırıya maruz kalırsa, öyle kullanacağız. Yani, dışarıdan gelen uçakları, başka ülkeleri tahrip etmek için kullanmayacağız" deyin, gelin bunu söyleyin.

MUSTAFA DİNEK (Konya) — Kaç defa söylendi.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Kaç kere söylendi.

SÜLEYMAN DEMİREL (Devamla) — "Ancak Türkiye'ye bir tecavüz vaki olursa, o zaman kullanacağız" deyin, bu tecavüzün nereden geleceğini de söyleyin. Çünkü, bir taraftan, eğer, Saddam, denildiği gibi, can çekişiyorsa, Saddam'ın can çekiştiği bir yerde, Saddam'ı bir tehlike sayarak, onun için böyle bir karar almak da, hiç kullanmayacaksanız, bence aşırı birtakım vesveselere kapılmaktan başka bir şey değildir. Onun için, bizim şüphemiz var. Bu kararın, Türkiye'yi savaşa sokmak için kullanılmamasını istiyoruz ve yine tekrarlıyoruz: Türkiye'yi savaşa sokmakta yarar görüyorsanız, kim görüyorsa, gelsin burada söylesin, onu tartışalım.

Eğer, Türkiye'nin bölgede rol almasını, rol oynamasını istiyorsanız -ki, Türkiye bu rolü oynamadı, sayenizde oynamadı, oynayabilirdi- gelin, yeniden teşekkül edecek Ortadoğu da, Türkiye'nin itibar sahibi, söz sahibi olabilmesi, hem bir taraftan Birleşmiş Milletler kararlarına yan çizmemiş olmakla -ki, ambargo odur- hem bir taraftan da, kraldan ziyade kralcı olup, lüzumsuz düşmanlıkları üstüne çekmemesiyle mümkün olur. Taraf olmuş bir Türkiye'nin bundan sonra teşkil edilecek Ortadoğu'nun haritasında yeri ne olacaktır? Ha, tarafsa, başkaları sizden daha güçlü taraftır, size hiçbir şey söyletmezler, onlar dikte ederler. Türkiye'nin, eğer, Ortadoğu'nun yeniden şekillenmesinde bir rolü olacaksa, bu noktada savaşa bulaşmamasıyla olur.

Cenab-ı Allah milletimizin işlerini kolaylaştırsın.

Hepinize saygılar sunuyorum. (DYP sıralarından "Bravo" sesleri, ayakta alkışlar; SHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Demirel.

Siyasî parti grupları adına son konuşmayı, Anavatan Partisi Grubu sözcüsü Devlet Bakanı Sayın Kâmran İnan yapacaktır.

Buyurun Sayın İnan. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, grup adına konuşamaz Sayın İnan, grup temsilcisi değil efendim, Hükümet temsilcisi. Sayın Babakan konuşabilir.

BAŞKAN — Sayın Bayazıt, malumuâliniz, İçtüzükte, bir sayın bakanın grup sözcülüğü yapmasını engelleyen bir hüküm mevcut bulunmamaktadır. Kaldı ki, Yüce Meclis hatırlayacaktır, bundan önce de, müteaddit defa, Sayın İnan, bizzat bu sözcülüğü yapmıştır. İstirham ederim...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Başbakan aciz mi? Başbakan konuşsun.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Bitlis) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk Milleti ve bu Yüce Meclis, 1974 yılının 17 ve 19 Temmuz tarihlerinde, yani 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Harekâtından önceki tarihten bu yana, ilk defa, değişik şartlar içerisinde olmakla beraber, millet ve devlet bakımından çok önemli bir durumla karşı karşıya bulunmaktadır. O günkü şartlarda millî birlik ve beraberliğimiz tamdı ve o günkü şartların, bu birlik ve beraberliği ortaya koyan iki siyasî ana unsurunun ikisi de, başka isimler altında, bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsil edilmektedir. Gönül isterdi ki, aynı ruhla, aynı hassasiyetle, bugün, Türk Milleti önünde ve dolayısıyla bütün dünyaya, aynı birlik ve beraberliğin devam etmekte bulunduğu ortaya konsun. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bir dış tehlike karşısında -ki, Türkiye, tehlike bölgesinde bulunan bir memlekettir... (SHP ve DYP sıralarından "Hangi dış tehlike?..." sesleri)- bir memleketin en büyük güç kaynağı, millî birlik ve beraberliğini ortaya koymasıdır. Çok üzülerek arz edeyim ki, hiç olmazsa bugün ve bugünden sonra -bugüne kadar siyaset yapıldı ama- "Devlet" denilmesini bekliyorduk. Şunun bunun yanında olmak değil; hatta bizim yanımızda olmak değil, devletin yanında olunmasını bekliyorduk.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Siz devletin yanında olun, siz?..

MUSA GÖKBEL (Muğla) — Devlet o mu? (ANAP sıralarından "Sus" sesleri)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, devlet ve millet hayatını fevkalade alakadar eden önemli konular görüşülüyor...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Biraz önce niye müdühale etmediniz?

BAŞKAN — Sayın milletvekili arkadaşlarımı ciddiyete davet ediyorum.

Devam buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Üzülerek arz edeyim ki...

RIZA YILMAZ (Ankara) — Biraz önce Sayın Genel Başkanımız konuşurken ve Sayın Demirel konuşurken niye müdahale etmediniz?

BAŞKAN — Sayın İnönü ve Sayın Demirel görüşlerini beyan ederken, İktidar Partisi milletvekilleri kemali ciddiyetle, kemali nezaketle dinlediler. (SHP ve DYP sıralarından "Aaa" sesleri, gürültüler)

VELİ AKSOY (İzmir) — Ayıp be!..

BAŞKAN — Milletimiz bu olgunluğu, muhalefet milletvekillerinden de beklemektedir. İstirham ederim... (ANAP sıralarından alkışlar)

Devam buyurun Sayın Bakan.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Bu davranış, gerçekten, sizin idare tarzınıza çok yakışıyor.

VELİ AKSOY (İzmir) — ANAP'ın yayın organısınız.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Gerçekten, tam sizin idare tarzınıza yakışan bir Başkanlık sergiliyorsunuz.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Üzülerek arz edeyim ki, Cumhuriyetimizin son 67 yılı içerisinde millî bir dış politika karakterinde ve yapısında ilk defa bir kırıklık ortaya konulmaktadır...

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — O millî politikayı siz bozdunuz.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — 2 Ağustostan bugüne devam eden Ortadoğu'daki çok vahim bunalım karşısında, bazı çevrelerin takındığı tutumu yakından takip ettiğiniz zaman, sırf iktidarı yıpratmak bakımından, neredeyse, Kuveyt'in işgalinin mesuliyetini dahi bu tarafa yüklemek gibi bir tutum gösterildi. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Bizi Kızılderili mi zannettin?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Birleşmiş Milletler, kendi aslî görevi icabı olarak, 6 Ağustosta, ekonomik ambargo kararını, Güvenlik Konseyinde ittifakla aldığında çıkan sesler, "Türkiye bu karara uymamalıdır, tarafsız kalmalıdır, bizim işimiz değil" olmuştur. Ayın 7'sinde, Türk Hükümeti, bu kararı tümüyle uygulayacağını beyan ve ilk tedbir olarak, pipe-line'ı -ki, 70 milyon tonluk olanın bir tanesi esasen müşteri yokluğundan kesilmişti; diğeri de ambargo için kesildi- kestiğimiz zaman söylenen, "Türkiye acele etti, ne lüzumu vardı? -Bütün dünyanın ittifak ettiği bir noktada- Türkiye tarafsız kalmalıydı" dendi. Nerede tarafsız kalmalıydı? Haksız bir işgal karşısında tarafsız kalarak, bunu bir nevi tasvip durumuna düşmeliydi dendi.

ÖNER MİSKİ (Hatay) — Kim dedi?

YÜKSEL ÇENGEL (İstanbul) — Doğru söylendi.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Sonra, 12 Ağustos 1990'da, daha hiçbir devlet, hiçbir hükümet, kendi parlamentosunun önüne gitmemişken, Cumhuriyet Hükümeti konuyu buraya getirdi; muhtemel gelişmelerin icap ettireceği kolaylığı sağlamak ve tedbirleri almak babında, Yüce Meclisten -sizlerin belirttiğiniz çerçeve içerisinde- yetki aldı. Daha almadan va aldıktan sonra, haftalar boyu, kuvvet gitti, kuvvet geldi; asker gönderdi, asker geldi... Aradan beşbuçuk ay geçti, henüz hiçbir şey olmadı. 5 Eylülde yine gelindi. Gene aynı iddialarla karşılaşıldı ve bugün memnuniyetle görüyorum ki, bizim ambargoya iştirak kararımıza karşı çıkanlar ve o gün reddedenler, bugün, "Türkiye, kendine düşeni yapmıştır" dediler. Bu memnuniyet vericidir. (SHP sıralarından gürültüler)

YÜKSEL ÇENGEL (İstanbul) — O gün okumamışsın onu.

BAŞKAN — Sayın Çegel... Sayın Çengel, istirham ederim...

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Demek ki, iyi politika uyguladık. Biz, iyi politika uyguladık. (ANAP sıralarından alkışlar)

Burada son yapılan büyük bir haksızlığı evvela ele almak istiyorum. Beklenmedik bir haksızlık. Benden önce konuşan Sayın Genel Başkan, buyurdular ki, "Komşumuzun başı sıkışmışken, buradan bir şey çıkarmak mı düşünülüyor?" Bu söylenmemeliydi...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Özal öyle kandırdı sizi.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Bakınız, aynı komşumuz...

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Beşer beşer topladı.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Bir dakika, müsaade buyurun efendim, rahatsız olmayın.

Aynı komşumuz, haksız bir yere, benzeri bir hareketle, 1980 yılında, İran'a tecavüzde bulundu. Sekiz yıl... 1 milyon insan öldü... Ve tek, tarafsız kalan, eşit bir mesafe muhafaza eden, her ikisinin de sadece gıda maddesiyle dış dünyaya çıkış yollarını açık bırakan, sıkıntılı durumlarında en ufak bir mefaat gütmeyen, Türkiye olmuştur; bunu teslim etmek lazımdır. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bu politikayı şimdi niye değiştirdiniz?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Ve bir ufak noktayı, mecbur ettiğiniz için, belirtmek zorunda kaldım, beni bağışlayın. 150 milyon dolar borçlandığımız için, 27 Ağustos 1977'de kendi ayağına gittiğimiz aynı Irak'a, bu memleket, demin belirttiğim savaş dönemi sırasında, Irak'ın gıda maddesi bakımından ayakta kalması için 2 milyar dolar kredi açmıştır ve 800 milyonu, daha, yerde kalmaktadır. (ANAP sıralarından "Bravo"sesleri, alkışlar)

KAMER GENÇ (Tunceli) — Korkut Özal petrol aldı, üzerine yattı. Devletin parasını Özal'ın kardeşine verdiniz, onu niye söylemiyorsunuz?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Ve "Sıkışmışken, komşumuza karşı bu reva mıdır?" diyorlar. Aynı komşunun, aynı savaş sırasında, can damarı olan petrol hattının kesilmesi yolunda sekiz yıl boyu İran'ın bize yönelik talep ve baskılarına Türkiye iltifat etmemiş ve o sekiz yıl içerisinde, o boru hatlarından Irak'ın 100 milyar dolar gelir sağlamasına yardımcı olmuştur. Bundan daha büyük bir komşuluk ve iyi niyet düşünülebilir mi? Bunu Türkiye'ye nasıl reva görürsünüz?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bugün niye değiştiniz öyleyse?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Şimdi bakınız... (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Değerli milletvekilleri, şimdi bakınız; Anamuhalefet Partisi Sayın Genel Başkanı, "Millî birlik ve beraberlik ve siyasî ittifak ancak vatanın korunması için gösterilir" diye buyurdular. Şimdi, kendilerine örnekler sunacağım. Acaba, bu davada, Fransa'da gösterilen millî birlik ve beraberlik, Fransa topraklarının korunması için mi yapıldı? Aynı şekilde, İngiltere'de gösterilenler de o sebeple mi yapıldı?

Şimdi bakınız, Amerika Birleşik Devletlerine... (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Aslında, bu kadar rahatsızlık, bu kadar haksız olduğunuzun bir ifadesi oluyor ve bunu, millet de takip ediyor. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Vatanı sevdiğimiz için rahatsızız.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Amerika Birleşik Devletleri Kongresinde -salı günü burada rakamlar verildi- yapılan oylamadan sonra, liderlerin beyanları vardır; "Oylama bitmiştir. Bu andan itibaren, Kongre, tümüyle, Amerikan milletiyle beraber, idarenin, Başkan Bush'un arkasındadır. (SHP sıralarından gürültüler)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Şu anda oylama yapılmadı.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — İngiltere'de, daha Parlamentoya gitmeden, muhalefet lideri Neal Kinnock, "İçşi Partisi, bu meselede Hükümete tam desteğini vermektedir" dedi. Parlamentoya gittikten sonra da burada direkt verdiler. Orada da...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Türkçesini söyle!..

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Neal Kinnock'un Türkçesi yok kardeşim; isimdir. Yani insaf buyurun. (ANAP sıralarından gülüşmeler) İsmin Türkçesi olmaz efendim, insaf buyurun yani. Şairin dediğine geliyorsunuz; "Bu kadar cehalet ancak tedrisatla mümkündür." (ANAP sıralarından gülüşmeler)

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sensin cahil!

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Parlamentoya gittikten sanra da, İngiliz Parlamentosu, sabahtan akşama kadar devam eden ve hiçbir kırılma ve hiçbir itham altında cerayan etmeyen müzakereler sonunda, tam desteğini vermiştir.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Menfaatı var, menfaatı var.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Şimdi geleceğim efendim; sosyalist bir iktidarın bulunduğu Fransa'ya geleceğim, Fransa'ya.

Fransa'da, ayın 13'ünde, pazar günü Dışişleri Bakanı Roland Dumas, Fransız televizyonunda bir mülakata katıldı. Sorulan suallerden biri şu...

YÜKSEL ÇENGEL (İstanbul) — Bize ne bunlardan yahu, biz de biliyoruz bunları.

BAŞKAN — Sayın milletvekili, yerinizden müdahale etmeyiniz.

YÜKSEL ÇENGEL (İstanbul) — Biz bilmiyor muyuz bunları?

BAŞKAN — Sayın milletvekili, sizi konunun ciddiyetine uygun davranmaya davet ediyorum. Milletimiz, Yüce Meclisten, seçkin milletvekillerinden bu olgunluğu görmek ister. İstirham ederim.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Kendilerine sordular, dediler ki, "Şimdiye kadar bağımsız politika güden Fransa, neden Ortadoğu'ya 12 bin asker, uçak, deniz kuvveti gönderdi?" Cevabı: "Fransa, Ortadoğu'da ve dünyada söz sahibi bir devlettir. Söz sahibi rolünü devam ettirmenin icabı budur." İkinci bir sual verdiği cevapta, "Yarın bu ihtilaf ne şekilde biterse bitsin, bunun halli yolunda kurulacak masada Fransa'nın yer alabilmesi için, orada, kuvvetle bulunması lazım" dedi. (ANAP sıralarından alkışlar. SHP sıralarından gürültüler)

Şimdi, düne geleceğim. Dün akşam, Türkiye saatiyle saat 21.00'de, Fransız Cumhurbaşkanı Sayın Mitterrand'ın -sosyalist icranın başı- kullandığı ifade: "678 sayılı Karar bağlayıcı değil" diyenlere veya "uygun" diyenlere, "Fransa, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 678 sayılı Kararını yerine getirmek için kuvvet kullanacaktır" dedi, Parlamentosuna gitti. Nasıl oldu?.. 521 oyla destek alında, 43 aleyhte oy kullanıldı; Kimler?.. Komünistlerle, faşistler... (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

Arkasından, maazallah burada lafı bile edilse kıyametin kopacağı bir şeyi Başbakan Michel Rocard beyan etti ve dedi ki, "Ortadoğu'da bulunan Fransız kuvvetleri, şu andan itibaren Amerikan komuta ve kontrolüne verilmiştir." Bunu dediler ve bu sabah da Fransız Jaguar filoları, 12 uçak halinde, Kuveyt'teki havaalanını bombardıman ettiler.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Siz ne söylüyorsunuz, siz?..

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Şimdi, bir üzüntüyü, sadece şu veya bu manaya alınmamak kayıt ve ricasıyla burada yine ifade etmeme müsaade buyurun. Tabiî, dünyada, başından beri, barışçı bazı halk kitlelerinin yürüyüşleri ve hareketleri oldu; bugün de olmaktadır. Yalnız, siyasî partilerin öncülük ettiği bu nevi gösteriler, halk yürüyüşü ve mitinglerinde iki örnek vardır; birisi, Fransa'da George Marche'nin yüzde 5 oy alan Komünist Partisi; ikincisi, maalesef çok üzülerek arz edeyim, Türkiye'de olmuştur. (ANAP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

RIZA YILMAZ (Ankara) — Onur duyuyoruz, onur; barışı savunmakla onur duyuyoruz, savaş kışkırtıcılığı yapmıyoruz.

YÜKSEL ÇENGEL (İstanbul) — Sayın Bakan, Fransa silah tüccarıdır; silah şirketlerinin ortağı mısınız?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — İtalya Parlamentosu aynı şekilde hareket etmiştir.

Şimdi bakınız, bir taraftan tehlikenin bulunduğu bölgenin tam içerisinde olacaksınız, Avustralya gibi -size göre Mecliste hiç yeri ve sözü olmaması gereken- bir memleketin dahi kuvvet gönderdiği, bölgede, bizimle beraber 29 ülkenin fiilen, maddeten içinde bulunduğu bir durumda; ki, doğrudan doğruya bölgenin bir memleketi, NATO'nun bir üyesi, istikrarın bir unsuru, barışın koruyucusu Türkiye sırtını çevirsin, tarafsız kalsın ve bir diktatörün milletleri ezmesine ve zehirli gazlarla, füzelerle tehdit etmesine seyirci kalsın. Bu, medenî demokratik bir Türkiye olur mu? Mümkün müdür? (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri alkışlar) Mümkün müdür?

MEHMET KAHRAMAN (Diyarbakır) — Kim izin verdi peki?

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Yapılan nedir? Bugün, "Efendim, Türkiye'yi savaşa sokuyorsunuz" diyorsunuz Fransa bugün Irak'a savaş mı ilan etmiştir? Hayır. Amerika Birleşik Devletleri savaş mı ilan etmiştir? Hayır. 28 memleketten biri olan İngiltere ve diğerleri savaş mı ilan etmiştir? Hayır. Nedir yapılan? Birleşmiş Milletler şartına göre, işgale uğramış bir memleketin müdafaası yolunda, Güvenlik Konseyinin aldığı bir hukukî kararı yerine getirmek için, kuvvet kullanılması hadisesidir.

Biz, 1950 yılında Kore Savaşına gittik. Kore'ye savaş mı ilan ettik? Arkadan, Kore ile barış anlaşması mı yaptık? Değil efendim. Hep beraber bu olayları yaşayarak geldik. Yeni yeni terimler ve yeni yeni icatlar...

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Bugüne gelin...

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Bakınız, dikkatle dinledik. Aslında, eğer bugünkü müzakerelerde sayın liderlerin ortaya koyduğu, Hükümetin hareket hattı, tarzı hakkında gerçekten devlet ve millet bakımından üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir husus olsa idi, bizi uyarmaları bakımından takdir ve saygı ile karşılardık; ama mantık oyunları ile, kelimeleri böyle yandan döndürerek, çevirerek...

İRFAN GÜRPINAR (Kırklareli) — Sen anlamazsın onu.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Şimdi size soruyorum, Allah rızası için, şu milletin önünde de soruyorum: Ortaya ne konuldu?.. (Gürültüler) Ne konuldu? Yani, ne getirildi, ne yapmak lazımdı?

Bakınız, aslında, ambargoya... (SHP sıralarından gürültüler)

KAMER GENÇ (Tunceli) — O, bizi ilgilendirir.

GÜNEŞ GÜRSELER (Tekirdağ) — Sen ne getirdin?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye'yi, Amerika'nın uçak gemisi yaptınız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sükûnete davet ediyorum. (SHP sıralarından gürültüler) Sayın milletvekilleri...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Irak'la İran savaşırken kimyasal silahlar kullanıldı; niçin 2 milyar dolar yardım yaptınız? Bunu da ben, size soruyorum.

BAŞKAN — Sayın Zengin, lütfen... Sükûnet daha yakışıyor.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Bakınız, ne olacak, size söyleyeyim: Bugüne kadar aldığımız tedbirlerin, hareket tarzımızın her adımına karşı çıkanlar, bugün nasıl, bir hakkaniyetin belki icabı veya yapılacak başka bir şey bulunmadığı için, bunların doğru olduğunu kabul ve beyan buyurdularsa, yarın, bir ay sonra aynı zevat buraya çıkacak, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinde alınan kararın ve Hükümetin davranışının aynı şekilde isabetli olduğunu kabul edeceklerdir. Bundan eminim ve o zaman da, sadece memnun kalırız. (ANAP sıralarından alkışlar) Yalnız, bakınız, demokraside... (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Bu gece İncirlik'i kullanacak mısınız, buna cevap verin?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, değerli liderleriniz görüşlerinize gereğince, yeterince tercüman olmadı mı da, bu kadar müdahale etmek ihtiyacı hissediyorsunuz? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) İstirham ederim... Çok rica ederim... Görüşmelerin ahengini bozmamaya davet ediyorum.

Devam buyurun Sayın Bakan.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Demokrasilerde, çokseslilik bir şarttır, yalnız, bir mecburiyet değildir; kendinizi mecbur hissetmeyin. İnanıyorsanız, bunu yaparsınız. Bugün bir tek mecburiyet var; Türk Devletinin ve Milletinin yanında ve etrafında toplanmak... Dış dünyaya gür ses vererek, Türkiye'ye yönelebilecek herhangi bir tehdit karşısında, milletçe, Türk Silahlı Kuvvetlerinin arkasında olarak, bunun karşısına dikileceğimizin ifadesi. Bundan kimse, hiçbir şey kaybetmez. Şimdi, şundan...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türk Silahlı Kuvvetlerinin biz de arkasındayız; demagoji yapmayın, hepimiz arkasındayız. Demagoji yapma!..

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Sayın Bayazıt, bana, yönelttiğiniz hafif iddiaları taşıyamam, zatı âlinize aynen iade ediyorum. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Demagoji yapma; Silahlı Kuvvetleri karıştırma.

DEVLET BAKANI KÂMRAN İNAN (Devamla) — Aynen iade ediyorum zatı âlinize efendim. Bunlar, benim taşıyamayacağım hafiflikte iddialardır, aynen iade ediyorum. (SHP sıralarından gürültüler)

Değerli milletvekilleri, bugün, Türkiye, millet olarak ve onu temsilen, millî iradenin tecelli ettiği Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, tarihî bir karar almak noktasındadır. Temennimiz, bizim bütün karşı çıkmamıza, bütün dünyanın ısrarlarına rağmen önlenemeyen bu savaşta, daha çok insan can ve mal kaybına meydan verilmeden, aklıselimin hâkim olması ve savaşın son bulmasıdır. Temennimiz, Irak'ın toprak bütünlüğüdür. Temennimiz, Kuveyt'in hükümranlığına, toprak bütünlüğüne kavuşması ve oradan kovulan, sürülen, ezilen, öldürülen insanların -tabiî ki, öldürülen insanlar geri gelemeyecektir- yerine gelebilmesidir. Temennimiz, barışa ve blok sisteminin son bulmasından dolayı yeni bir oluşuma doğru gitmekte olan dünyamızın, bu gibi diktatörce, çizmeler altında ezme ve genişleme politikasına bir daha şahit olmamasıdır. Temennimiz, dünyada barış, insan hakları ve hürriyetlerinin hâkim olmasıdır. Bugün alınmakta bulunan kararın da temeli ve esası budur.

Bu düşünce iledir ki, Anavatan Partisi Grubu, tümüyle, Cunhuriyet Hükümetinin getirdiği bu teklife oy verecek ve teklifin yanında yer alacaktır.

Saygılar sunuyorum. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın İnan.

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sayın Başkan, usul hakkında...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, böylece, siyasî parti grupları adına yapılan konuşmalar tamamlanmış bulunmaktadır.

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sayın Başkan, saldırı olmadan, 48 uçak kullanılacak mı, kullanılmayacak mı? Buna cevap versinler.

BAŞKAN — Şimdi, Hükümet adına, Başbakan Sayın Yıldırım Akbulut konuşacaklardır.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, Sayın Zengin, Sayın Başbakandan soruyor; duymuyor musunuz?

BAŞKAN — Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından alkışlar)

HASAN ZENGİN (Manisa) — Sayın Başbakan, saldırı olmadan, Türkiye'deki, İnciklik'teki uçaklar başka ülkelere gönderilecek mi gönderilmeyecek mi, bunun cevabını istiyorum.

Sayın Başbakan, 48 uçak, saldırı olmadan kullanılacak mı, kullanılmayacak mı?

BAŞKAN — Sayın Zengin, istirham ederim, müdahale etmeyin.

Birleşimin başından beri, bazı sayın milletvekilleri, ısrarla, usul dışı müdahalelerde bulunmaktadırlar. Başkanlık, arkadaşlarımın bu ısrarına rağmen, ceza uygulamamakta kararlıdır; çünkü, hükmü, naklen yayını izleyen büyük milletimiz vermektedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Devam buyurun Sayın Başbakan.

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başbakan, saldırı olmadan Türk askerleri başka ülkelere gönderilecek mi gönderilmeyecek mi?

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Sayın Başkan, konuşmasına başlamadan Sayın Başbakana soruyorum: İncirlik'i kullanacaklar mı kullanmayacaklar mı? Şu ana kadar kullandılar mı kullanmadılar mı?

RIZA YILMAZ (Ankara) — Sayın Başkan, Hasan Zengin, buradan, Sayın Başbakandan elli kere soru soracağım diyor, duymuyor musunuz?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna ve büyük Türk Milletine, savaş gibi fevkalade hayatî bir konuda bilgi sunmak üzere kürsüde sükûnetinizi intizar etmektedir; istirham ederim...

Devam buyurun Sayın Başbakan.

AHMET ERSİN (İzmir) — Başbakan değil, sadrazam o.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Erzincan) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; birçok meseleyi halletmek mümkün oldu da, şu Yüce Mecliste bazı gruba mensup milletvekili arkadaşlarımız, bir türlü, dinlemeyi ve müzakereyi öğrenemediler. Hakikaten çok zor şey; bunu ne zaman öğrenecekler, bir türlü bilemiyorum.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Kendi grubun biliyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, bugün, biraz evvel okunan tezkeredeki iznin Yüce Meclis tarafından, Hükümetimize verilmesi hususundaki müzakereleri yapıyoruz. Hiç arzu etmiyorduk; ülkede, dünyada barış olsun istiyorduk ve dünya, bu barışın elde edilebilmesi için her türlü gayreti sarf etti; hiç noksan bir taraf kalmadı. Herkes, barış olsun diye, savaş olmasın diye çırpındı durdu. Bunu sağlayabilmek için, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Güvenlik Konseyi, bir seri kararlar aldılar. Bu kararlara, biz, Türkiye olarak uyduk, biz bu kararların içindeyiz. Bu, ambargo ile başladı. Maksat, ambargoyu tatbik edip barış yoluyla bu krizin çözülmesi, Irak'ın haksız hareketinin önlenmesi, Kuveyt'ten şartsız çekilmesini temin idi.

İRFAN DEMİRALP (Samsun) — Ne yapalım yani, Kuveyt'i biz mi kurtaralım?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Elbette, bu, barışa bir katkıydı, barış için yapılmış işti. Olayın üzerinden beşbuçuk ay geçti. Buna benzer birçok kararlar alındı, temaslarda bulunuldu, ricalarda bulunuldu. Şimdi siz kalkıp, bu hususta yeteri kadar çaba sarf edilmedi, barışın sağlanması için gerekli tedbirler alınmadı diyemezsiniz. Kaldı ki, Türkiye, barışı sağlayabilmek için elinden gelen bütün çabayı göstermiş olduğu nedeniyle, savaşın çıkmasının sebebi, mihrakı değil. Savaş, Irak tarafından çıkarılıyor; Irak'ın iddiası sonucu çıkıyor. Bizim dışımızda cereyan ediyor; ama, hadise bizim dışımızdadır diye, elbette kayıtsız kalamayız. Katkıda bulunduk; barışın sağlanabilmesi için katkıda bulunduk. Hâlâ, şu noktada dahi işin barış yoluyla çözülmesinden yana olduğumuzu bir kez daha ifade etmek istiyorum. Irak halkının telef olmasını istemiyoruz. İnsanlık adına, Irak halkına zarar gelsin istemiyoruz. Yanlış hareketi yapan, Irak yönetimidir; o zihniyettir; o zihniyete karşı çıkıyoruz. Biraz evvel burada yapılan münakaşalardan ve görüşmelerden şöyle bir intibaa kapılmak mümkün oldu: Âdeta bir soruya cevap aradım, acaba, muhalefet grubu Irak'ı mı savunuyor, Türkiye'nin menfaatlarını savunuyor? (SHP ve DYP sıralarından gürültüler) Irak'tan yana mı, Türkiye'den yana mı? Neyi savunuyor?.. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Sinirlenmeyin... Sinirlenmeyiniz...

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Sen neyi savunuyorsun? Sen nasıl anladın Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Irak, haksız bir davranışta bulunmuştur; uluslararası hukuku ihlal etmiştir. Irak, saldırgandır. Irak, komşularıyla harp etmeyi âdet haline getirmiştir ve salı günü burada yapılan konuşmalar muvacehesinde de, tekrar ifade ediyorum ki, Irak, bölgede tehlike unsuru olmuştur. Bu tehlike unsuru oluşu, Sayın Demirel tarafından da bu kürsüde ifade edilmiştir. Hukuka aykırı, haksız ve saldırgan bir komşumuzun hareketini elbette önleyebilmek, durdurabilmek için, başta barışçıl yolları denemek kaydıyla, en son çareye, yani sıcak çatışmaya başvurulmasının kabahati bizde değildir.

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Elin delisini biz mi akıllandıracağız?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Biz, bu, tehlike olan, tehlike yaratan bu komşumuzun davranışları nedeniyle Türkiye'ye, Türk Milletine en ufak zarar gelsin istemiyor ve tedbirlerimizi onun için alıyoruz, Türk Milleti için alıyoruz.

Bu olay başladığı günden itibaren, sayın muhalefet bir kamuoyu oluşturmaya çalıştı. "Efendim ambargoya neden uydunuz? Niçin uydunuz?" diye olağanüstü toplantılar bu Mecliste yapıldı. O zaman bizi tenkit ettiler ve kamuoyunun zihnini çelmeye çalıştılar, birtakım şüpheli ortamlar yaratmaya gayret ettiler. Bunu, vatandaşlarımız biliyor. Beşbuçuk ay geçti; beşbuçuk ay sonra hakkı teslim ettiler. Dediler ki, "Yaptığınız doğru."

Ben, teşekkür ediyorum; yaptığımız doğruydu. Siz, ancak, beşbuçuk ay sonra fark edebildiniz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; SHP sıralarından gürültüler)

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Yok canım!..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Doğruydu.

Tabiî, ben, size seslenirken en fazla da Yüce Milletimize anlatmaya çalışıyorum; siz, onların temsilcilerisiniz.

Bakınız, bir de ne dediniz; toplantılar, mitingler yaptınız, "Bu Hükümet, Türkiye'yi savaşa sokacak."

MUSTAFA YILMAZ (Gaziantep) — Yalan mı?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş... Savaş... Savaş başladı...

ALİ ŞAHİN (Kahramanmaraş) — Biz, savaş değil, barış istedik.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Türkiye'den uçak kalkmıyor mu?

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Savaş başladı; Türkiye savaşın içinde değil. Türkiye'nin dışında 28 ülke fiilen savaşa katılmış bulunuyor, Türkiye'de savaş yok, Türkiye katılmadı, Türk askeri savaşta değil; hâlâ, zihinlerde şüphe yaratmaya matuf sözler söylemenin ve gayret sarf etmenin anlamı yoktur.

Bizim, olayın çıktığı günden bugüne kadar söylediklerimizde en ufak bir değişiklik yok. Nasıl diyebilirsiniz ki... Siz deseniz bile, zaten milletimiz inanmamakta, bize güvenmektedir. 2 Ağustostan bu yana biz ne söylediysek hâlâ söylediklerimiz üzre hareket etmekteyiz.

Yüce Meclise iki kere geldik; bir olağanüstü toplantı yapıldı, bir de salı günü toplantı yapıldı; bu konuları Yüce Meclisimizde konuştuk; kalktınız, "Kapalı kapılar arkasında politikalar üretiliyor" dediniz.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Doğru!..

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Hangi ülkede bu konu 4 kere meclisin huzuruna geldi de kunuşuldu? Hangi ülkede?..

ORHAN ŞENDAĞ (Adana) — Her gün televizyonda görüyoruz...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şunu söylemek istiyorum yüce millete; sizin temsil ettiklerinize: Bu işlerde, muhalefet partileri tarafından, Allah rızası için, üretilmiş bir politika, önerilmiş bir usul, bir davranış var mıdır? (ANAP sıralarından alkışlar, SHP ve DYP sıralarından "Var var" sesleri, gürültüler)

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Barış, barış... Savaşa girmemek...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Var mıdır?.. Vardır. Ne vardır?.. Sayın İnönü, bu olay cerayan ettiği günlerde, "Dünya ordusu kurulsun, bu Saddam'ın hakkından gelinsin" dedi. İşte Politika. Biz, "Saddam'ın hakkından gelinsin" politikasını takip etmedik; barışçı yollardan meselenin çözülmesini istedik ve tüm gayretlerimizi de sarf ettik ve yine de şu noktadan itibaren, varsa, yolu, barışla çözülsün istiyoruz; Irak halkından, hayatına son verilecek insanların sayısı azalsın istiyoruz. Savaşı biz istemiyoruz...

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Senin haberin yok ki, ne olacak...

BAŞKAN — Sayın Gazioğlu...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Şimdi, böyle zoraki söylenen sözlere elbette ki cevap vermenin anlamı yoktur. Vakıalar gözünüzün önündedir. Savaş başladı Türk Milleti savaşın içinde midir?

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Senin haberin yok, haberin...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Senin dünyadan haberin yok kardeşim. Sen kimsin bilemiyorum da, dünyadan haberin yok. Nasıl oluyor da burada konuşuyorsun, ona hayret ediyorum.

MUSTAFA UĞUR ENER (Kütahya) — Arkadaşlar, lütfen dinleyin, yerinizden müdahale etmeyin... Burayı kahveye çevirdiniz. (Gürültüler)

M. KEMAL DUDUOĞLU (Hatay) — Sayın Başkan, kim yönetiyor burayı?!.

BAŞKAN — Sayın Ener... Sayın Ener, İdare Amiri olarak, arkadaşlarımı teskin etmeye çalıştığınızı anlıyorum; ama, müsaade buyurun, Sayın Başbakan, görüşmesine devam ediyor...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Yüce Meclise 4 kere gelindi; sadece, yaptıklarımız tenkit edilmek ve ülkeyi savaşa sokacağız noktasından hareket edilmek suretiyle vatandaşlarımızın zihni çelinmeye; yani, politika yapılmaya çalışıldı; ülkenin âli menfaatları nerededir diye bir öneride bulunulmadı; acaba biz bu meseleyi bir iç politika meselesi nasıl yaparız da kendimize puan getiririz, puan toplarız noktasından hareket edildi.

Bakın, Yüce Meclisin değerli üyeleri; şimdi, Sayın İnönü hangi maksatla olursa olsun, Irak'a gitti, Saddam'la görüştü.

TEVFİK KOÇAK (Ankara) — Sen de görüştün.

ONUR KUMBARACIBAŞI (Kocaeli) — Sen de gittin görüştün.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Görüştü... Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Başkanıyla, Devlet Başkanıyla, Cumhurbaşkanıyla muhalefet liderleri görüşmüyorlar... Böyle bir konuda görüşmüyorlar...

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Hâlâ anlayamadın mı?...

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Onu, millet size anlatacak. Onu millet size anlatacak ve bu politikalarınızın faturasını en acı bir şekilde alacak, bir daha bu sıralarda oturamayacaksınız. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Bunlar doğru hareketler değil Yüce Meclisin değerli üyeleri. Gelin, bu kızmayı, bu küskünlüğü, bu dargınlığı, bu hırsı, bu kini bırakalım. Memleketin menfaatı nerededir, insanımızın menfaatı nerededir, biz neyin peşinden koşuyoruz?

Sayın İnönü diyor ki, "Çıkarınız nedir?" Sayın İnönü, çıkarımız şudur: Bizim komşumuz, saldırgandır Sayın İnönü. Bizim komşumuz, bu silahlarla, bizi, bölgeyi tehdit eder Sayın İnönü. Bizim komşumuz, eğer Kuveyt'te de bu petrolü elinde tutarsa, bölgeyi tamamen kendi kontrolü altına almaya çalışır. Biz buna razı değiliz, razı olmadığımız için de onun karşısındayız ve haksızlığın önlenmesini, devletlerarası hukukun tahakkuk etmesini, hakkın, adaletin tahakkuk etmesini istiyoruz. İşte bizim çıkarımız budur. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Salı günü burada konuşulurken coğrafya değişikliğinden bahsedildi. Evet, bir coğrafya değişikliği mevzubahis olduğunda, Türk Milleti, Türk Silahlı Kuvvetleri, elbette ki, âli menfaatlarımızı kollayacak şekilde hazır olmalı, tedbirli olmalıdır. Bu tedbiri de alıyoruz. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Elbette almalıdır, buna sizlerin itiraz edeceğini zannetmiyorum. Yalnız, o kadar hırslı davranıyorsunuz ki, o kadar kinlenmişsiniz ki, o kadar bir devlet başkanına husumet besliyorsunuz ki, söylediklerimizi anlamakta güçlük çekiyor ve yahut

anlamak istemiyorsunuz. Bizim söylediklerimiz, milletimizin menfaatınadır, sadece şahıslarımız için değil. Yüce milletin mefaatları mevzubahis olduğunda sakin olmalısınız, sağduyulu olmalısınız, hakkı teslim etmelisiniz. Bu görev size milletimiz tarafından verilmiştir. Bu görevi en iyi şekilde yerine getirmeye gayret etmelisiniz. Keyfî davranamazsınız. Burada bağırıp çağırmakla bir neticeye varmanız mümkün değildir. Sizi, buraya, bağırıp çağırmak için göndermediler, fikriniz varsa söyleyin dediler. Söyleyin... (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

107 ve 108 sayılı Kararları aldık. Bu kararlarla, ülkemize bir saldırı halinde, Anayasanın 92 nci maddesi gereği olan işlerin yapılabilmesi bakımından, Yüce Meclis bize izin verdi. 108 sayılı Kararı aldık. Herhangi bir tecavüz vuku bulmadan, savaş hali ilan edilmeksizin yurt dışına asker göndermek ve yabancı askerleri Türkiye'de bulundurmak yetkilerini aldık. Elbette ki, bunlarda, yabancı askeri ve Türk Silahlı Kuvvetlerini kullanma yetkisi de mündemiçtir. Ancak, her türlü şüpheden arınsın diye, hiçbir şüphe kalmasın diye ve de milletimizden hiçbir şeyi saklamadığımızın tescil edilmesi maksadıyla, Yüce Meclisin huzurunuza bir kere daha gelerek açıklıkla diyoruz ki, dışarıya göndereceğimiz Türk Silahlı Kuvvetlerinin kullanılmasına, yine bulundurduğumuz yabancı güçlerin kullandırılmasına Yüce Meclis müsaade etsin, Hükümete izin versin; zamanı ve şartları geldiğinde, biz bu yetkiyi kullanalım. Milletin ve Yüce Meclisin önünde açık seçik söylüyoruz; bunun, anlaşılmayacak tarafı nedir?

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Türkiye uçak gemisi mi Sayın Başkan?.. (ANAP ve SHP sıralarından karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen, sükûneti muhafaza edelim. (Gürültüler)

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sizi öyle kandırıyorlar, beyninizi yıkıyorlar.

YILMAZ SANİOĞLU (Ordu) — Senin beynin yıkanmış, şerefsiz, komünist! (Gürültüler, karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN — Sayın Batur.. Sayın Sanioğlu... Lütfen... (Gürültüler)
Sayın idare amirleri, lütfen efendim... (Gürültüler) Sayın idare amirleri...
Devam buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN YILDIRIM AKBULUT (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, bizim getirdiğimiz tezkerede açıklık olmadığı ifade ediliyor; halbuki, biz bu tezkereleri, geçmişten örnekler alarak hazırladık. Elbette bir uygulamadır; geçmişte nasıl yapılmış, nasıl kararlar verilmiş, nasıl kararlar alınmış. Şimdi, size, örnek diye okuyacağım. Bizim tezkeremizin açık olmadığını ifade edenler eğer dinler iseler, bunu nasıl izah edecekler, ben de merak etmekteyim.

Efendim, bu, 17 Kasım 1967 tarihli ve Yüce Meclisin 148 sayılı kararı: "Meri milletlerarası anlaşmaların verdiği hakka istinaden 16.3.1964 tarih ve 93 sayılı Kararla Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Hükümete verilen yetkinin kullanılmasından doğacak muhtemel inkişaf ve ihtilaflar karşısında, lüzum, hudut ve şümulü Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine izin verilmesi, Anayasanın 66 ncı maddesi gereğince, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 17.11.1967 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır." Başbakan, Sayın Demirel'dir. Karar budur.

Sayın milletvekilleri, böyle bir karar alacaksınız ve gelecek diyeceksiniz ki, "Bu sizin tezkerenizde açıklık yok; işte, şöyle olmalı, işte böyle olmalı, falan söylenmeli..." Bu davranışla,

iki konuşmayı ve bugünkü konuşmayı bağdaştırmak mümkün değildir. Hep böyle yaptınız ve yapmakta devam ediyorsunuz. Bir gün söylediğiniz söz bir evvelki günü tutmuyor; bir güven veremediniz bu millete. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Değerli milletvekilleri, anlaşılmıştır ki, Körfez krizi nedeniyle uygulamış olduğumuz politikalar milletimizce de tasvip görmektedir. Bu politikalarda Sayın Cumhurbaşkanımızın da rolü vardır ve bu politikalar onun tarafından da takip edilmiştir. (ANAP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Devletin başıdır, Hükümetle beraber bu politikalar yürütülmüştür. Hiç kimse bundan rahatsız olmamalıdır. Bu bir müstesna iştir. Böyle kritik dönemlerde milletin âli menfaatları mevzubahis olurken, ben dilerim ki, Türkiye Cumhuriyeti Devleti kaldığı müddetçe, Cumhurbaşkanı ve hükümetler, beraber, bu meseleleri çözsünler... Başka yolu yoktur; Türk Milletinin menfaatı, Türk Devletinin menfaatı buradadır. Bunun karışısına çıkanlar elbet hezimete uğrayacaklar. Bunda şüphe yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bu tezkeremizin kabulüyle, Yüce Meclisin onayına sunduğumuz bu tezkeredeki iznin Hükümete verilmesini, tekrar Yüce Meclisten arz ediyor, hepinize saygı ve sevgiler sunuyorum. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar.)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan.

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, Kıbrıs olayları ters anlatılmıştır, bunun düzeltilmesi için söz istiyoruz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Başbakanlık tezkeresi üzerinde siyasî parti grup sözcülerinin ve Hükümet sözcüsünün görüşmeleri tamamlanmış bulunmaktadır.

Şimdi, şahısları adına söz almış bulunan sayın milletvekillerinin isimlerini sırasıyla arz ediyorum: Sayın Kemal Anadol, Sayın Nuh Mehmet Kaşıkçı, Sayın Yaşar Topçu, Sayın Halil Özsoy, Sayın Fehmi Işıklar, Sayın Mustafa Şahin, Sayın Cemal Şahin.

İçtüzüğümüzün 73 üncü maddesi uyarınca, bilindiği gibi, ancak iki sayın üyeye söz vermek imkânımız vardır; bu itibarla, şahsı adına görüşmek üzere, ilk sözü, Sayın Kemal Anadol'a veriyorum.

Buyurun Sayın Anadol.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, 70 inci maddeye göre söz istemiştik; sözlerimiz tahrif edildi.

BAŞKAN — Sayın Anadol, süreniz on dakikadır.

K. KEMAL ANADOL (İzmir) — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygı değer üyeleri; bugün, gerçekten, hepimiz tarihî sorumluluk altında, hatta kullandığımız oylar bakımından da vebal altındayız. Ben, 1982 Anayasasına karşıyım; ancak, 1982 Anayasasının bile savaş ilanı ile ilgili hükmünü noksan buluyorum.

Millet Meclisi Başkanı seçerken grup kararı alınmıyor, bir milletvekilinin dokunulmazlığını kaldırırken grup kararı alınmıyor -çok kritik bir durum- ama bir ulusun geleceği ile ilgili savaş kararı için grup kararı alınabiliyor...

ŞADAN TUZCU (Rize) — Kim aldı, kim?.. (ANAP sıralarından "Hayır yok öyle bir şey, yok öyle bir karar" sesleri)

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Anlaşılıyor efendim, anlaşılıyor aldığınız karar...

LEYLA YENİAY KÖSEOĞLU (İstanbul) — Hayır hayır yok.

TALAT ZENGİN (Malatya) — Grup kararı yok.

MUSTAFA NAZİKOĞLU (Rize) — Vallahi de yok, billahi de yok.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Peki, grup kararınız yoksa ona göre konuşayım; teşekkür ederim.

BAŞKAN — Hem sayın hatip, hem sayın milletvekilleri; karşılıklı görüşmeyelim. Devam buyurun.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Peki Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlarım, çok saygı duyduğum Sayın Kâmran İnan, ANAP Grubu olarak olumlu oy vereceklerini beyan etmedi mi, zabıtlara geçmedi mi arkadaşlarım?.. Niye "yok" diye ısrar ediyorsunuz?.. İşte, bu karar da aynı şekilde, gerçek dışı, bu hükümet tezkeresi de aynı buna benziyor.

Değerli arkadaşlarım, bir konuyu daha sözlerimin başında belirtmek istiyorum. Tekrar ediyorum; gerçekten, saygı duyduğum Kâmran İnan şöyle bir şey söyledi: "Bugün bir kırıklık içindeyim; çünkü, ortada ulusal bir mesele var; altmış yetmiş senelik cumhuriyet tarihimizde dış politika sorunlarında iktidarı ile muhalefeti ile hep birlikte hareket edildi; bunun istisnası ilk defa bu Mecliste görülüyor..." Böylelikle SHP'si ile DYP'si ile HEP'i ile bağımsızları ile savaşa karşı fikir beyan edenleri suçladı.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Sayın Genel Başkan da, "Grup adına biz buna ret oyu vereceğiz" dedi.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Bugün, gerçekten ben de bir kırıklık içindeyim. Neden?.. Arkadaşlar, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri, hangisi olursa olsun, hangi dönemde olursa olsun, bir istikrarlı politika izlemişlerdir. Bu politika şudur: Atatürk'ün, "Harp, hayatî ve zarurî olmalıdır, aksi halde bir cinayettir" diyen, "Yurtta barış, dünyada barış" diyen, "Kimsenin bir karış toprağında gözümüz yok, kimseye bir karış toprak vermeyiz" diyen bu politikası, istikrarlı biçimde, Kore'ye asker gönderme hariç -Parantez içinde söylüyorum ve onu da burada marifet gibi söylemek iş değil, o Kore'de yaralanan, gözünü kaybeden, kolunu, bacağını kaybeden gazilerin, Kıbrıs ambargosundan sonra Amerikan Başkanına gönderdikleri o teneke madalyaları hatırlatmak istiyorum size- sağcı solcu koalisyon tek başına iktidar ne olursa olsun bütün hükümetler döneminde uygulanmıştır.

NECCAR TÜRKCAN (İzmir) — Maaşları bile kesildi artık.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Evet, maaşları bile kesildi.

Bu nedenle, ben, gerçekten, bügün bir kırıklık içindeyim. Türkiye Cumhuriyeti bu kararı alırsa, ilk kez bu politikayı bırakarak, Ortadoğu'da, mütecaviz, saldırgan ve savaş isteyen bir devlet olacaktır; kırıklık içindeyim arkadaşlarım. Elbette Saddam haksız, elbette Saddam saldırgan; Saddam'ın saldırgan olması Türkiye Cumhuriyetinin de saldırgan olmasını gerektirmez değerli arkadaşlarım.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Öbür yüzümüzü mü çevirelim? Ne yapalım yani?

BAŞKAN — Müdahale etmeyiniz.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Saddam size tokat atmak istemiyor ki öbür yüzünüzü çevireceksiniz, Saddam'ın başı zaten belada.

METİN GÜRDERE (Tokat) — Açık beyanları var, açık beyanları.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, ayrıca burada bir hukukçu olarak, bir eski parlamenter olarak, anayasa suçu işlendiğini de, altını çizerek, bu tarihsel oturumda zabıtlara tescil etmek istiyorum. Bugün, Cumhuriyet Gazetesinde bir haber var; Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Sungar, Türkiye ile ABD arasında gizli bir mutabakat yapıldığını, İncirlik'teki uçakların bu çerçevede konuşlandırıldığını açıkladı, Sungar, Savunma ve Ekonomik İşbirliği Antlaşmasının, İncirlik Üssü için getirdiği birtakım şart ve tavanların dışına çıkıldığını söyledi ve haberin devamında, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanıyla Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı arasında mektup teati edildiğini ve olayın bu şekilde cerayan ettiğini yazıyor.

Ben bir milletvekili olarak, isterdim ki, böyle kritik bir günde, böyle bir tarihî bir oturumda, Hükümet, karşımıza ciddî birtakım şeylerle gelsin ve bu konuda açıklama yapsın. Var mı böyle bir gizli anlaşma? Öğrenmek istiyorum. Ben öğrenmeyeceğim de bu milletin temsilcisi olarak, o televizyon ekranından millet öğrenmeyecek de kim öğrenecek bunu? O zaman, elbette, "Kapalı kapılar arkasında politika yapılıyor" derler, sizin de kızmaya hakkınız olmaz arkadaşlar. Bu feci bir şey.

BEYTULLAH MEHMET GAZİOĞLU (Bursa) — Televizyon yayınını kesmişler Sayın Anadol.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Televizyon yayınını kesmişler mi? Millet de onların sesini keser gerektiğinde. (DYP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlarım, Anayasanın 90 ıncı maddesi açık: "Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır."

Bu ülkede siyasal yelpazenin solunda bulunanlar, hatta -kulakları çınlasın- Osman Bölükbaşı gibi, sağında bulunanlar, yıllardır, bu ikili antlaşmalara karşı çıkmışlardır; Türkiye'nin aleyhine olduğunu söylemişlerdir. ABD ile imzalanan, bir gün bile Yüce Meclisin onayından geçmeyen, kapalı kapılar arkasında düzenlenen, memleketin âli menfalarına değil, şimdi hangi menfaata hizmet ettiği belli olan bu ikili antlaşmalara ve üslere karşı çıkmışlardır. Karşı çıkanların başları belaya girmiştir, hapislere girmişlerdir. Onların ne kadar haklı olduğu, bugünkü oturumda bir daha belirleniyor, bir daha tescil ediliyor.

Değerli arkadaşlarım, İncirlik Üssü gizli antlaşması... Şimdi söyledim; cevap bekliyoruz. Sayın Demirel çok somut örneklerle açıkladı, bir cümleyle de ben vurgulamak istiyorum.

Arkadaşlar, "Biz Irak'a saldırmaycağız, o saldırırsa savaşacağız" deniliyor. Peki. Sayın Demirel'in söylediği gibi, bu üslerden uçak kalkacak mı? Yabancı uçaklar bu üslerden kalktığı an, devletler umumî hukukundaki causes bally, yani savaş nedeni ortaya çıkar. O uçak kalktığı vakit, siz otomatikman, Irak'a savaş açmış sayılırsınız. Milleti aldatmayın... Milleti aldatmayın... Savaş sebebidir Irak için o. O nedenle, ben, halkın temsilcisi olarak o soruyu tekrarlıyorum burada: Bu üslerden yabancı uçaklar Irak'a kalkacak mı, oraya bomba atacak mı; döndükten sonra ikmal yapıp tekrar gidecek mi? Gittiği an, Türkiye savaşa girmiş demektir. Siz Türkiye'yi savaşa sokuyorsunuz o zaman. Kandırmayın bizi, milleti de kandırmayın.

Arkadaşlar, sözlerimin başına döneyim: Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin geleneksel barışçı politikasında şu husus yoktur: Pasta paylaşmak... Bu, bizim onurumuzu zedeler. Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin hiçbiri pasta paylaşma politikası gütmemiştir arkadaşlar.

Saddam'ı elbette hep birlikte kınıyoruz. Saddam'da çok silah varmış... Amerika sattı onları. Şimdi, Amerika'da petrol rezervi onbeş seneye inmiş, onbeş senelik rezervi var, Saddam'ın da bu haksız, bu caniyane, bu uluslararası politikaya ters düşen işgalini bahane ederek, fırsat sayarak, geldi, Amerika bir Ortadoğu devleti oldu; artık, çıkmaz oradan. Amerika, artık, Ortadoğu devletidir; Suudi Arabistan'ı işgal etti. Ha, şimdi yeniden Ortadoğu coğrafyası düzenlenirken biz pasta paylaşacağız...

BAŞKAN — Sayın Anadol, süreniz doldu, bağlamanızı rica ediyorum.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Bitiyor Sayın Başkan, sizi zor durumda bırakmacağım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Değerli arkadaşlarım, ayrıca, halkımız tehdit altında. Hükümet, "tedbir aldık" diyor. Irak sınırında, güneydoğuda oturan vatandaşlarımızın göçü karşısında, bu Hükümet ne yaptı? Boşaldı orası. Aksine, köyler de boşaltılıyor. Bunların iskânı için ne yapıldı; iaşesi için, ibatesi için ne yapıldı? Gaz maskesi dağıtıldı mı? Hükümet bunları söylemeliydi burada. Güneydoğuda, o sınırda oturan yurttaşlarımızın, yaşama hakları güvence altına alındı mı? Bunu, öğrenmek, bilmek istiyoruz. Siz de milletin karşısında bunu söylemek zorundasınız arkadaşlar.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Sayın Anadol, o kararın altında yatan da budur zaten.

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — O kararın altında yatan o değil.

MEHMET ZEKİ UZUN (Tokat) — Bu, bu...

K. KEMAL ANADOL (Devamla) — Yıllardır izlenen gizli politika, savaş çıkmadan bile oradaki insanları zor durumda bırakan, köylerinden uzaklaştıran politika, bu savaş gerekçe sayılarak, şimdi çok daha kötü durumda bıraktı.

Değerli arkadaşlarım, kısaca şunları söylemek istiyorum: Sosyaldemokrat Halkçı Parti savaş istemiyor, Doğru Yol Partisi savaş istemiyor, Halkın Emek Partisi savaş istemiyor, Demokrat Merkez Parti savaş istemiyor, bizim, savaş çığlıkları arasında barış isteyerek yeni kurduğumuz Sosyalist Birlik Partisi savaş istemiyor, Parlamento dışında DSP savaş istemiyor, Refah Partisi savaş istemiyor; milletin yüzde 90'ından fazla... Buna rağmen, ANAP savaş için oy verecekse, bunun vebalinden kurtulamaz. O zaman, size yakışan bir şey vardır; savaş çıktığı vakit, buna oy veren milletvekilleri cepheye gitsin, sorumluluğu onlar paylaşsın.

Hepinize saygılar sunuyorum. (SHP, DYP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Anadol.

Son konuşmayı yapmak üzere, şahsı adına, Sayın Nuh Mehmet Kaşıkçı; buyurun efendim.

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Yüce Meclisimiz, bu tarihî günde, tarihî bir kararın eşiğindedir. Alınacak kararın, milletimize ve tüm insanlığa hayırlı olmasını diler, Yüce Meclisi saygıyla selamlarım.

Doğu-Batı Bloku arasındaki gerginlik ortadan kalktı, silahsızlanma antlaşmaları imzalandı, dünya barışı kuruldu diye sevinirken, Saddam'ın, Kuveyt'i işgaliyle dünya barışını tehlikeye sokması karşısında, Birleşmiş Milletler, Kuveyt'i bu işgalden kurtarmak için harekete geçti.

Yapılan hava harekâtı başarıya ulaştı. Bir tek vatandaşımızın burnu kanamadan, dünyada barışın yeniden tesisi için adım atıldı. Bu başarılı harekâtı tüm dünya sevinçle karşılıyor,

milletimiz de sevinç ve ferahlık ile karşıladı. Biz arzu ederdik ki, milletimizin bu sevincine muhalefet de katılsın, onlar da bundan sevinç duysun... Maalesef, bunu göremedik.

Muhterem milletvekilleri, Irak'ın, Kuveyt'in işgalini -muhalefet de dahil- onaylayan, destekleyen hiç kimse yok. Hakikaten, bunun haklı görülecek tarafı yoktur. Yapılan, bir ilhaktır; güçlü bir devletin, zayıf komşusunu ilhak etmesidir. Birleşmiş Milletlerin kuruluş sebebi budur; bu türlü davranışları ortadan kaldırmaktır. Türkiye'nin genel politikası da budur. Büyük Atatürk'ün vazettiği "Yurtta sulh, cihanda sulh" politikası, "hiç kimsenin bir karış toprağında gözümüz yok, bir karış toprağımızı da kimseye veremeyiz" politikası, Irak'ın, Kuveyt'i işgalini hoşgöremez. Bu müdahale karşısında bigâne kalamazdık. Bize düşen görevi Birleşmiş Milletler Kararına uyarak yaptık. Hükümetimiz, aktif, yerinde bir politika ile, tarafsız bir politika ile, yapılması gerekeni şimdiye kadar yaptı, bundan sonra da yapacağından en ufak şüphemiz yoktur.

Deniliyor ki: "Ammerika'nın, Fransa'nın değer Batılı ülkelerin telaşı, Kuveyt'in işgali değildir, petrolden doğan menfaatlarıdır." Olabilir; ama, Saddam'ın petrol politikası bizim menfaatlarımızı da zedelemektedir. Pahalılaşan petrol; ki, Kuveyt ile Saddam arasındaki anlaşmazlık petrol fiyatlarından kaynaklanmıştır. Saddam, Kuveyt'e demiştir ki; "Sen petrolü ucuz satıyorsun, benim silahlanmama petrolden edindiğim gelir yetmiyor, onun için, pahalandıralım." Pahalı petrol bize her sene şimdi olduğu gibi, 3 milyar dolar, belki de daha fazlasını ödemeyi gerektirir; bu, 10 trilyon demektir. Bu, milletimizin cebinden çıkıyor; işçinin, esnafın, memurun, hepimizin cebinden çıkıyor. Saddam'ın petrol politikası da bize terstir, aykırıdır; bu politikanın da karşısında olmak, bizim millî bir görevimizdir.

Peki, karşısında olup da ne yapalım? Biz, ta başından beri, savaşın karşısında olan politikayı izledik. Hükümetimiz, başarılı politikasıyla, bizi, savaşa en uzak yerde tutmayı başardı; bundan sonra da başaracağından en ufak şüphemiz yok; ama, 29 ülke, meclislerinden hükümetlerine savaş için yetki verirken; askerlerini, zırhlılarını, uçaklarını koalisyon emrine verip mücadele verirken, biz, tasvip etmediğimiz bu durum karşısında elimizi kolumuzu bağlayıp da duramazdık. Hükümetin, karar alınmasını istemesi de, ileride doğacak durumlar kaşısında, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin almış olduğu kararın 3 üncü maddesi gereğince, Kuveyt'in işgaline mani olmak için mücadele veren ülkelere, gereğinde yardımcı olabilmek içindir.

Bu ne olabilir? Yapılan, hava harekâtıdır. Tahmin ediyorum ki, hava harekâtı karşısında, inşallah bir kara harekâtına lüzum kalmadan, Saddam pes edecektir ve sulh yeniden tesis edilecektir. Irak'ta daha çok kişi ölmeden neticeye ulaşabilmek için, hava harekâtının etkili olması gerekir. Eğer, müttefiklerimiz, Türkiye'deki üsleri kullanmak lüzumunu hissederlerse ve böyle bir talepte bulunurlarsa, müttefiklerimize tahsis ettiğimiz üslerin kullanılmasına izin vermemiz, bunu uygun görmemiz doğru olmaz.

Sayın İnönü, "bu takdirde, Irak bize düşman olur" buyurdular. Irak, bizim zaten düşmanımız. Irak bizim dostumuz değil ki... Düşman olacak da, daha ne yapacak? (SHP sıralarından, "Bravo" sesleri, alkışlar)

GÜRCAN ERSİN (Kırklareli) — Bravo, açıkça söyledin!

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Devamla) — Müttefiklerimiz için müttefikliğin gerektirdiğini, dostlarımız için dostluğun gerektirdiğini de yapmak mecburiyetindeyiz...

HASAN ZENGİN (Manisa) — Niye 2 milyar dolar borç verdiniz?

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Devamla) — Onlar savaşırken, biz üslerimizi -gerekiyorsa eğer- esirgeyemeyiz. Üslerin kullanılması, kara harekâtı olmadan ve onbinlerce kişi ölmeden neticeye bir an evvel ulaşabilmek için, sulhun tesisini temin etmek için, gerekiyorsa, bizim bundan kaçınmamız doğru olmaz. Bugün alacağımız kararla da, Hükümetin, ille de, üsleri kullandıracağı manası çıkmaz; ama, görüyorsunuz, olaylar çok hızlı gelişiyor. Birleşmiş Milletler koalisyonu; esen, yağan, mangalda kül bırakmayan Saddam'ın üstesinden, bir tek uçak uçuramadan, bir tek füze ateşleyemeden, iki saatin içerisinde geldi. Görüyorsunuz, iki saatin içerisinde çok şeyler oluyor. Gerektiğinde, kararların hızlı alınması mecburiyeti vardır. Gerektiğinde, Meclisi toplayıp karar almak, pratik olmayabilir. 29 ülkenin meclislerinin hükümetlerine verdiği yetkiyi, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, daha önceki hükümetlere verdiği yetkiyi, bizim, Hükümetimizden esirgememiz doğru olmaz ve olmayacaktır.

Muhterem milletvekilleri, Sayın İnönü "Savaşa, Birleşmiş Milletlerin zaafı yüzünden gidildi" diye buyurdular. Ben, bu düşüncelerine katılmıyorum. Savaşa gidilmemesi için, sulh için, elden gelen her tedbir ve teşebbüs yapılmıştır. Bunu, Birleşmiş Milletler de yapmıştır; ama, Birleşmiş Milletlerin karşısında, 6 milyon insanını ölüme sürüklemekten çekinmeyen bir diktatör, bir deli vardır. Birleşmiş Milletlerin yöntemi, bu diktatör karşısında bir işe yaramamıştır. Gerçek budur ve bu gerçeği görmezlikten gelemeyiz.Yine, Sayın İnönü, "Bizim geleneksel politikamız, Araplararası ihtilaflara karışmamaktır" dediler. Burada, Arap ülkelerinin ihtilafı söz konusu değildir; işgal edilmiş bir Kuveyt vardır, güçlü devletlerin, komşularını ilhakı olayı vardır. Bunu hoşgörmemiz halinde, bizim, millî birliğimiz de tehlikeye girebilir. Bunu, yol olmaktan çıkarmak, Amerika'nın, Fransa'nın, İngiltere'nin borcu olduğu kadar, bizim de borcumuzdur, bizim de görevimizdir. Birleşmiş Milletler üyesi olmanın gereğini yerine getirmek mecburiyetindeyiz; bu gerekten kaçamayız. Bu millet, hiçbir zaman bu gerekten kaçmamıştır; her lüzum ettiğinde gerekeni yapmıştır, bundan sonra da gerekeni yapacaktır.

Bu alınacak kararla, Irak'ın Kuveyt'i işgalinin bir an önce ortadan kaldırılmasına yardımcı olacağımız kanaatindeyim. Hepimizin arzusu barıştır. Hiç kimse savaştan yana değildir.Barışın bir an evvel kurulması için, bu karara destek olalım.

Hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kaşıkçı.

Sayın milletvekilleri, böylece, Başbakanlık tezkeresi üzerinde siyasî parti gruplarının, Hükümetin ve şahısların konuşmaları tamamlanmış bulunmaktadır.

Başbakanlık tezkeresinin oylamasının açık oylama şeklinde yapılmasına dair iki ayrı önerge verilmiştir. Bu önergeleri okutup, imza sahiplerini aradıktan sonra işlem yapacağım.

Önce...

VEFA TANIR (Konya) — Sayın Başkan, 70 inci maddeye göre bir itirazımız vardı...

BAŞKAN — Sayın Tanır, aldım, tutanağı da getirttim. Malumunuz, oylamayı müteakip, aynı birleşim içerisinde konuyu değerlendirmek ve gereğini yapmak mümkündür... (DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Olur mu efendim? Oylamadan sonra söz verilmez. Lütfen adilane davranın. Adil davranmak durumundasınız.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Çorapçıoğlu, madem öyle...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Lütfen şimdi söz verin efendim.

BAŞKAN — Madem öyle, size uygun bir düzenleme yapayım.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Rica ederim... Bana değil...

BAŞKAN — Müracaatınızı değerlendiriyorum.

Sayın Demirel'in imzasını taşıyan bir metnin okunuşu esnasında, Sayın Başbakanın, yorum getirmek ve görüşleri aykırı, değişik ifade etmek durumunda bulunduğunu ileri sürmek suretiyle, 70 inci madde uyarınca söz istiyorsunuz, değil mi efendim?

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Demirel namına söz istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Demirel namına, Sayın Çorapçıoğlu söz istiyor...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Demirel istiyor.

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Ben istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Demirel istiyor...

Arz edeyim efendim: Tutanağı getirttim...

KAMER GENÇ (Tunceli) — Parti genel başkanı söz istedi mi verilir; yorum hakkınız yok.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, konuşması esnasında, imzanızı havi metni, Başbakanlık tezkeresi metnini aynen okumuş. Burada, hiçbir yorum ya da saptırma ileri sürülemez; ancak...

TEVFİK ERTÜZÜN (Zonguldak) — Anlamaz ki onu.

BAŞKAN — Müteakiben, Sayın Başbakan, "Sayın milletvekilleri, böyle bir karar alacaksınız ve gelecek diyeceksiniz ki, bu sizin tezkerenizde açıklık yok" demiş. Şimdi, Sayın Başbakan, sizin tezkerenizi aynıyla okumuş. Geçmişteki Sayın Başbakanın o tezkeresiyle bugünkü Sayın Başbakanın tezkeresi arasında bir aykırılık yok.

SÜLEYMAN DEMİREL (Isparta) — Var.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Olaylar ayrı Sayın Başkan.

BAŞKAN — Dolayısıyla, "Aynı metne nasıl itiraz ediyorsunuz?" demek suretiyle...

AHMET KÜÇÜKEL (Elazığ) — Sen anlamadın demek ki.

BAŞKAN — Efendim, müsaade buyurun... Niçin anlamayayım? Müsaade buyurun...

Bu şekilde bir metni burada tekrar okumaktan başka bir beyanda, bir ithamda, bir yorumda bulunmamış. Binaenaleyh, 70 inci maddeye göre Sayın Demirel'e ya da Grubunuza bir sataşma olduğu kanaatinde değilim.

Israr ediyor musunuz?

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Evet.

BAŞKAN — Hayhay...

70 inci madde gereğince, Sayın Çorapçıoğlu...

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Efendim, müsaade edin, sebeplerini bir izah edeyim.

BAŞKAN — Efendim, ısrar ettikten sonra, zaten müsaadesi yok. Israr ettiğinize göre, Genel Kurulun hakemliğine başvurmaya mecburum. (DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, sebeplerini izah etmem gerekir.

BAŞKAN — Binaenaleyh, Sayın Çorapçıoğlu'nun, Sayın Başbakanın arz ettiğim konuşması münasebetiyle, İçtüzüğün 70 inci maddesine göre sataşma olduğu gerekçesiyle söz istemini yerinde bulmadığımı ifade ediyorum.

MUSTAFA ÇORAPÇIOLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, sebeplerini izah edeceğim.

BAŞKAN — Şimdi, sataşma olup olmadığı hususunu oylarınıza sunuyorum: Sataşma vardır diyenler işaret buyursunlar. (DYP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, gayri adil hareket ediyorsunuz, size yakışmıyor. (DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sataşma olduğunu kabul etmeyenler işaret buyursunlar.

MUSTAFA ÇORAPÇIOĞLU (Balıkesir) — Sayın Başkan, sebeplerini izah edeyim, gayri adil hareket ediyorsunuz, size yakışmaz. Bari sebeplerini izah edeyim. Gayri adil muamele ittihaz ediyorsunuz, bu size yakışmaz. Sizin, adil olma iddialarınıza yakışmaz.

M. TURAN BAYAZIT (İzmir) — Sayın Başkan, ayıp; söz isteyen, bir genel başkan...

BAŞKAN — Sataşma olduğu kabul edilmemiştir.

İBRAHİM GÜRDAL (Isparta) — Rahatladınız. Bu ayıp sana yeter.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Başbakanlık tezkeresinin oylamasının açık oylama şeklinde yapılmasına dair iki ayrı önerge verilmiş bulunmaktadır. Bu önergeleri okutup, imza sahiplerini arayacağım.

Önce, Başbakanlık tezkeresini okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Irak'ın Kuveyt'i işgal ve ilhak etmesi sonucu ortaya çıkan Körfez krizi sebebiyle öncelikle Ortadoğu'da barışın ve istikrarın yeniden tesisi için 678 sayılı Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Kararını desteklemek ve ülkemizin muhtemel tehlikelere karşı güvenliğinin idame ettirilmesini sağlamak, kriz süresince ve sonrasında hâsıl olabilecek gelişmeler istikametinde Türkiye'nin yüksek menfaatlarını etkili bir şekilde korumak ve kollamak, hadiselerin seyrine göre ileride telafisi güç bir durumla karşılaşmamaya yönelik süratli ve dinamik bir politika izlenmesine yardımcı olmak üzere; lüzum, hudut, şümul ve zamanı Hükümetçe takdir ve tayin olunacak şekilde Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına, bu kuvvetlerin kullanılmalarına Anayasanın 92 nci maddesi uyarınca izin verilmesini takdir ve tensiplerinize arz ederim.

Yıldırım Akbulut
Başbakan

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, tezkereyle ilgili bir değişiklik önergesi verilmiş bulunmaktadır.

Sayın Bedrettin Doğancan Akyürek ve Sayın Mustafa Tınaz Titiz imzalarıyla verilmiş bulunan bu değişiklik önergesini, İçtüzük izin vermediği cihetle işleme koymak imkânı bulunmamaktadır. Malumuâliniz, kanun tasarı ve teklifleri için böylesi önergelerin verilmesi imkânı vardır. Bu itibarla, Sayın Akyürek ve Sayın Titiz, önergenizi işleme koymuyorum.

Bu arada, Sosyaldemokrat Halkçı Parti Grup Başkanvekili Sayın Hasan Fehmi Güneş'in bir önergesi gelmiştir. Sayın Güneş, bir noktada, haklı olarak, İçtüzükte bir düzenleme bulunmadığı için, benim, grup sözcüsü ya da Hükümet sözcüsü sıfatıyla, tezkerenin sunuluşuyla ilgili kısa açıklama ve bilahara da, Hükümet adına söz vermiş olmam suretiyle bir dublikasyona yol açtığım yorumunu getirmişlerdir. Ben, bu uygulamayı, bugüne kadar ki teamüle dayanarak yaptım; İçtüzükte böyle bir hüküm bulunmadığı hususundaki görüşünüze katıldığımı beyan ediyorum Sayın Güneş. Uygulamayı, teamüle uyarak yaptığımı da arz ediyorum.

HASAN FEHMİ GÜNEŞ (İstanbul) — Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, şimdi, açık oylamanın hangi usulle yapılacağına dair, açık oylama yapılmasını teklif eden önergeleri okutup, imza sahiplerini aradıktan sonra, işleme koyacağım.

İlk önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Görüşülmekte olan, 17.1.1991 gün ve Kanunlar Kararlar Genel Müdürlüğünün 07 165-24-2051 sayılı Hükümet Tezkeresinin, karar tasarısının oylamasının, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 115 ve 119 uncu maddeleri gereğince, ad okunarak açık oylama yöntemiyle yapılmasını saygılarımızla öneririz.

1. Onur Kumbaracıbaşı?.. Burada.
2. Hasan Fehmi Güneş?.. Burada.
3. Turan Bayazıt?.. Burada.
4. Veli Aksoy?.. Burada.
5. Halil Çulhaoğlu?.. Burada.
6. Kenan Süzer?.. Burada.
7. Zeki Ünal?.. Burada.
8. Kemal Duduoğlu?.. Burada.
9. Birgen Keleş?.. Burada.
10. Ekrem Kangal?.. Burada.
11. Mustafa Sarıgül?.. Burada.
12. Mahmut Keçeli?.. Burada.
13. Yaşar Yılmaz?.. Burada.
14. Ömer Çiftçi?.. Burada.
15. Yüksel Çengel?.. Burada.
16. Hilmi Ziya Postacı?.. Burada.
17. Tayfur Ün?.. Burada.
18. Kemal Anadol?.. Burada.
19. Ekin Dikmen?.. Burada.
20. Hüsnü Okçuoğlu?.. Burada.
21. Kâmil Ateşoğulları?.. Burada.

BAŞKAN — Önergeye katıldıklarını ifade eden değerli arkadaşlarımın isimlerini okuyorum: Sayın Vedat Altun, Sayın Türkân Akyol, Sayın Ali Uyar, Sayın Abdulkadir Ateş, Sayın Musa Gökbel, Sayın Rüştü Kurt, Sayın Rıza Yılmaz, Sayın Ali Haydar Erdoğan, Sayın Ahmet Ersin, Sayın Cemal Şahin, Sayın İstemihan Talay, Sayın Tevfik Koçak, Sayın Etem Cankurtaran, Sayın Mehmet Kahraman, Sayın Ali Şahin, Sayın Kâzım Özev, Sayın Erol Köse, Sayın Erdoğan Yetenç, Sayın Cemal Seymen, Sayın İbrahim Tez, Sayın Beşer Baydar, Sayın Enis Tütüncü, Sayın Bedrettin Doğancan Akyürek, Sayın Tınaz Titiz, Sayın Mustafa Kul, Sayın Sedat Doğan, Sayın Hasan Zengin, Sayın Rıza Ilıman, Sayın Öner Miski, Sayın İrfan Gürpınar, Sayın Gürcan Ersin, Sayın Mehmet Moğultay, Sayın Turhan Hırfanoğlu, Sayın Tufan Doğu, Sayın Mehmet Dönen, Sayın Durmuş Fikri Sağlar, Sayın Hüdai Oral, Sayın Erdal İnönü, Sayın

Hikmet Çetin, Sayın Aytekin Kotil, Sayın Yaşar Yılmaz, Sayın Mehmet Fuat Erçetin, Sayın Kamer Genç, Sayın Neccar Türkcan, Sayın Orhan Veli Yıldırım, Sayın Erdal Kalkan, Sayın Güneş Gürseler, Sayın Erol Güngör, Sayın Ayhan Arifağaoğlu...

Değerli arkadaşlarım, izin verirseniz, diğer önergeyi okutuyorum:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Hükümet tezkeresinin oylanmasının İçtüzüğün 119 uncu maddesine göre açık oylama ile yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Raşit Daldal Niğde	Yasin Bozkurt Kars
Cavit Kavak İstanbul	Altan Kavak İstanbul
Nuri Gökalp İstanbul	Mustafa Kalemli Kütahya
Mustafa Dinek Konya	Mustafa Namlı Çorum
Tevfik Ertürk Ankara	Hilmi Özen İstanbul
Kerem Güneş Kars	Hikmet Biçentürk İçel
Mustafa Güler Niğde	Ali Talip Ödemir Konya
Pertev Aşçıoğlu Zonguldak	Leyla Yeniay Köseoğlu İstanbul
M. Necat Eldem İstanbul	Mustafa Balcılar Eskişehir
Necati Akıncı Şanlıurfa	Mustafa Uğur Ener Kütahya
Togay Gemalmaz Erzurum	Onural Şeref Bozkurt Ankara

(ANAP sıralarından "Bizi de sayın Sayın Başkan" sesleri)

BAŞKAN — Efendim sizi saymak çok zaman alır... (Gülüşmeler)

Sayın milletvekilleri, bilindiği gibi, 15 sayın üyenin imzası ve mümzi 15 sayın üyenin mevcudiyetinin tespiti yeterlidir. Bu itibarla, diğer imzaları aramaya gerek görmüyorum.

Şimdi, açık oylamanın şekli hakkında Genel Kurulun kararını alacağım.

Açık oylamanın, adı okunan sayın milletvekilinin kürsüye konacak oy kutusuna, oy pusulasını atması suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Açık oylamanın, adı okunan sayın milletvekilinin ayağa kalkarak, "Kabul", "Ret" veya "Çekinser" şeklinde oyunu belirtmesi suretiyle yapılmasını oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylama, ad okunmak suretiyle yapılacaktır.

MUSLİH GÖRENTAŞ (Van) — Sayın Başkan, oylamaya Adana'dan başlamak diye bir kaide yoktur. Kura çekilir, hangi il çıkarsa, o ilden başlanır.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Görentaş, tecrübeli bir parlamenter olarak, uygulamada, yeni bir yaklaşımla, bir temennide bulundu. "Bundan böyle Adana'dan değil, bir başka ilden başlamak suretiyle değişiklik olsun" dedi. Bu değerli öneriyi yeni İçtüzük düzenlenmesinde dikkate alacağız efendim.

Sayın milletvekilleri, açık oylamaya Adana'dan başlıyoruz.

(Oylar toplandı)

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok.

Oylama işlemi bitmiştir.

(Oyların ayırımı yapıldı.)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Anayasanın 92 nci maddesine göre, Başbakanlık tezkeresinin açık oylaması sonuçlarını arz ediyorum: Kullanılan oy sayısı 399; kabul oyu 250, ret 148, çekinser 1.

Böylece, Başbakanlık tezkeresi, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş bulunmaktadır; devletimize ve milletimize hayırlı olmasını Cenabı Allah'tan niyaz ederim. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, gündemin "Sunuşlar" bölümüne devam ediyoruz.

2. — Lahey'de düzenlenecek olan, "Parlamenter Demokrasi ve Uluslararası Güvenlik Politikası" konulu konferansa TBMM'yi temsilen iki parlamenterin katılmasına ilişkin Başkanlık tezkeresi (3/1515)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının bir tezkeresi vardır; okutup, oylarınıza sunacağım:

Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna

Hollanda Atlantik Komisyonu tarafından Hollanda Dışişleri Bakanının girişimi ve Hollanda Birinci ve İkinci Meclis başkanlarının gözetiminde 22-23 Mayıs 1991 tarihlerinde, Lahey'de, "Parlamenter Demokrasi ve Uluslararası Güvenlik Politikası" konulu bir konferans düzenlenmektedir.

Söz konusu konferansa, Türkiye Büyük Millet Meclisini temsilen iki parlamenterimiz davet edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi Hakkında 3620 Sayılı Kanunun 9 uncu maddesi uyarınca, anılan davete icabet edilmesi hususu, Genel Kurulun tasviplerine sunulur.

İsmet Kaya Erdem
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Başkanı

BAŞKAN — Okunan, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tezkeresini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Alınan karar gereğince, 18 Ocak 1991 Cuma günü saat 15.00'te toplanmak üzere, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati: 17.34

Anayasanın 92 nci Maddesine Göre Başbakanlık Tezkeresine Verilen Oyların Sonucu:

Kanunlaşmıştır.

Üye Sayısı	: 450
Oy Verenler	: 399
Kabul Edenler	: 250
Reddedenler	: 148
Çekinser	: 1
Geçersiz Oylar	: —
Oya Katılmayanlar	: 40
Açık Üyelikler	: 11

(Kabul Edenler)

ADANA
Ahmet Akgün Albayrak
Ledin Barlas
Mehmet Ali Bilici
Ersin Koçak
İbrahim Öztürk
Mehmet Perçin

ADIYAMAN
Abdurrahman Karaman

AFYON
Metin Balıbey
Mustafa Kızıloğlu
Hamdi Özsoy
Nihat Türker

AĞRI
Hasan Fecri Alpaslan
Cezmi Erat
Yaşar Eryılmaz
Mehmet Yaşar

AMASYA
İsmet Özarslan
Hasan Adnan Tutkun

ANKARA
Muzaffer Atılgan
Onural Şeref Bozkurt
Kâmil Tuğrul Coşkunoğlu
Mehmet Çevik
Rifat Diker
Hüseyin Barlas Doğu
Tevfik Ertürk
Göksel Kalaycıoğlu
Hazım Kutay
Alpaslan Pehlivanlı
Mehmet Sezai Pekuslu
Mehmet Sağdıç
Halil Şıvgın
Mustafa Rüştü Taşar
Ercan Vuralhan
Zeki Yavuztürk

ANTALYA
Hasan Çakır
Abdullah Cengiz Dağyar
Cengiz Tuncer

AYDIN
Cengiz Altınkaya
Ömer Okan Çağlar

BALIKESİR
Ali Sami Akkaş
Kudret Bölükoğlu
İsmail Dayı
Fenni İslimyeli
Necat Tunçsiper
Ahmet Edip Uğur

BİNGÖL
Mehmet Ali Doğuşlu

BİTLİS
Kâmran İnan
Faik Tarımcıoğlu

BOLU
Nevzat Durukan
Seçkin Fırat
Ahmet Şamil Kazokoğlu
Kâzım Oksay

BURDUR
Fethi Çelikbaş
Sait Ekinci
İbrahim Özel

BURSA
Ahmet Kurtcebe Alptemoçin
İlhan Aşkın
Hüsamettin Örüç
Fahir Sabuniş
Mustafa Ertuğrul Ünlü

ÇANAKKALE
Mustafa Cumhur Ersümer
İlker Genlik
Mümin Kahraman

ÇANKIRI
Ali Çiftçi
Ali Necmettin Şeyhoğlu
İlker Tuncay

ÇORUM
Ünal Akkaya
Nevzat Aksu
Mustafa Namlı

DENİZLİ
Muzaffer Arıcı
Aycan Çakıroğulları
İsmail Şengün

DİYARBAKIR
Abdülkadir Aksu

ELAZIĞ
Hüseyin Cahit Aral
Nizamettin Özdoğan

ERZİNCAN
Yıldırım Akbulut
Metin Yaman
ERZURUM
Sabahattin Aras
Togay Gemalmaz
Mehmet Kahraman
Nihat Kitapçı
Rıza Şimşek
Mustafa Rıfkı Yaylalı
ESKİŞEHİR
Mustafa Balcılar
İsmet Oktay
Erol Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Mehmet Akdemir
Mustafa Hikmet Çelebi
Ahmet Günebakan
Hasan Tanrıöver
GİRESUN
Burhan Kara
Mehmet Ali Karadeniz
Yavuz Köymen
GÜMÜŞHANE
Muhittin Karaman
Mahmut Oltan Sungurlu
HAKKÂRİ
Naim Geylani
HATAY
Mehmet Vehbi Dinçerler
Mehmet Pürdeloğlu
İÇEL
Hikmet Biçentürk
Ali Bozer
Ali Er
Ali Rıza Yılmaz
Rüştü Kâzım Yücelen
İSTANBUL
Behiç Sadi Abbasoğlu
Bülent Akarcalı
Cevdet Akçalı
Avni Akyol
Abdülbaki Albayrak
Yaşar Albayrak
İmren Aykut
Orhan Demirtaş
Mehmet Necat Eldem
Halil Orhan Ergüder
İsmail Safa Giray
Nuri Gökalp
Temel Gündoğdu
Talat İçöz
Ömer Ferruh İlter
Adnan Kahveci
Altan Kavak
Mehmet Cavit Kavak
Recep Ercüment Konukman
Leyla Yeniay Köseoğlu
İbrahim Özdemir
Mustafa Hilmi Özen
Güneş Taner
Ali Tanrıyar
Sudi Türel
Reşit Ülker
Adnan Yıldız
Namık Kemal Zeybek
İZMİR
Işın Çelebi
H. Hüsnü Doğan
Burhan Cahit Gündüz
Kemal Karhan
Işılay Saygın
Ramiz Sevinç
KAHRAMANMARAŞ
Adil Erdem Bayazıt
Mehmet Onur
KARS
İlhan Aküzüm
Sabri Aras
Yasin Bozkurt
Kerem Güneş
KASTAMONU
Sadettin Ağacık
Murat Başesgioğlu
Hüseyin Sabri Keskin
KAYSERİ
M. İrfan Başyazıcıoğlu
Nuh Mehmet Kaşıkçı
Seyit Halil Özsoy
Mustafa Şahin
Abdulmecit Yağan
Mehmet Yazar
KIRKLARELİ
Cemal Özbilen
KIRŞEHİR
Kâzım Çağlayan
Şevki Göğüsger
Gökhan Maraş
KOCAELİ
Bülent Atasayan
KONYA
Abdurrahman Bozkır
Kadir Demir
Mustafa Dinek
Ziya Ercan
Mehmet Keçeciler
Haydar Koyuncu
Adil Küçük
Ali Talip Özdemir
Ali Pınarbaşı
Saffet Sert
Mehmet Şimşek
Abdullah Tenekeci
KÜTAHYA
Mustafa Uğur Ener
Mehmet Rauf Ertekin
Mustafa Kalemli
MALATYA
Mehmet Bülent Çaparoğlu
Galip Demirel
Metin Emiroğlu
Yusuf Bozkurt Özal
Talat Zengin
MANİSA
Ekrem Pakdemirli
Gürbüz Şakranlı
Münir F. Yazıcı
Mehmet Yenişehirlioğlu
MARDİN
Abdülvahap Dizdaroğlu
MUĞLA
Ahmet Altıntaş
Süleyman Şükrü Zeybek
MUŞ
Alaattin Fırat
Erkan Kemaloğlu
Mehmet Emin Seydagil
NEVŞEHİR
Ali Babaoğlu

NİĞDE
Raşit Daldal
Haydar Özalp
Birsel Sönmez

ORDU
Bahri Kibar
Ertuğrul Özdemir
Nabi Poyraz
Yılmaz Sanioğlu
İhsan Nuri Topkaya
Gürbüz Yılmaz
Şükrü Yürür

RİZE
Mustafa Nazikoğlu
Mustafa Parlak
Şadan Tuzcu
Ahmet Mesut Yılmaz

SAKARYA
Yalçın Koçak
Mümtaz Özkök
Ayhan Reyhan Sakallıoğlu
Ersin Taranoğlu

SAMSUN
Mehmet Akarca
Kemal Akkaya
Hüseyin Özalp

SİİRT
İdris Arıkan
Zeki Çeliker
Kudbettin Hamidi

SİNOP
Hilmi Biçer

SİVAS
Yılmaz Altuğ
Mahmut Karabulut
Kaya Opan
Şakir Şeker

ŞANLIURFA
Necati Akıncı
Murat Batur
Mustafa Demir
Osman Doğan
Eyüp Cenap Gülpınar
Bahri Karakeçili
Aziz Bülent Öncel

TEKİRDAĞ
Ali Rıfkı Atasever
Ahmet Karaevli

TOKAT
Metin Gürdere
Talat Sargın
Mehmet Zeki Uzun
Erkan Yüksel

TRABZON
Avni Akkan
Eyüp Aşık
İbrahim Çebi
Necmettin Karaduman
Hayrettin Kurbetli
Fahrettin Kurt

UŞAK
Ahmet Avcı
Mümtaz Güler
Mehmet Topaç

VAN
Hüseyin Aydın Arvasi
İhsan Bedirhanoğlu
Reşit Çelik
Muslih Görentaş
Selahattin Mumcuoğlu

YOZGAT
Cemil Çiçek
Seyit Ahmet Dalkıran
Ali Şakir Ergin
Lutfullah Kayalar
Mahmut Orhon

ZONGULDAK
Pertev Aşçoğlu
Ömer Faruk Macun

(Reddedenler)

ADANA
Mehmet Can
M. Halit Dağlı
Abdullah Sedat Doğan
Mahmut Keçeli
Selahattin Kılıç
Orhan Şendağ

AFYON
Baki Durmaz
Abdullah Ulutürk

AMASYA
Mehmet Tahir Köse
Kâzım Ulusoy

ANKARA
Erol Ağagil
Kâmil Ateşoğulları
Beşer Baydar
Ömer Çiftçi
Tevfik Koçak
İbrahim Tez
Rıza Yılmaz
Yaşar Yılmaz

ANTALYA
Adil Aydın
Deniz Baykal
İbrahim Demir
Hasan Namal

ARTVİN
Ayhan Arifağaoğlu
Hasan Ekinci

AYDIN
Hilmi Ziya Postacı

BALIKESİR
Mustafa Çorapçıoğlu
İ. Önder Kırlı

BİLECİK
Tayfur Ün

BİNGÖL
Haydar Baylaz
İlhami Binici

BOLU
Turgut Yaşar Gülez

BURSA
Abdülkadir Cenkciler
Cavit Çağlar
Beytullah Mehmet Gazioğlu
Fehmi Işıklar

ÇORUM
Rıza Ilıman
Cemal Şahin
DENİZLİ
Adnan Keskin
Hüdai Oral
DİYARBAKIR
Fuat Atalay
Ferit Bora
Hikmet Çetin
Mehmet Kahraman
Salih Sümer
EDİRNE
Mehmet Fuat Erçetin
Erdal Kalkan
ELAZIĞ
Ahmet Küçükel
Ali Rıza Septioğlu
Mehmet Tahir Şaşmaz
ERZİNCAN
Mustafa Kul
ERZURUM
İsmail Köse
ESKİŞEHİR
M. Cevdet Selvi
Zeki Ünal
GAZİANTEP
Abdülkadir Ateş
Hasan Celâl Güzel
Mustafa Yılmaz
GİRESUN
Mustafa Çakır
Rüştü Kurt
HAKKÂRİ
Cumhur Keskin
HATAY
Mehmet Dönen
Mustafa Kemal Duduoğlu
Turhan Hırfanoğlu
Öner Miski
Ali Uyar
ISPARTA
Süleyman Demirel
Abdullah Aykon Doğan
Ertekin Durutürk
İbrahim Gürdal
İÇEL
Etem Cankurtaran
Ekin Dikmen
Durmuş Fikri Sağlar
M. İstemihan Talay
İSTANBUL
Bedrettin Doğancan Akyürek
İsmail Cem
Yüksel Çengel
Ali Haydar Erdoğan
Hasan Fehmi Güneş
Aytekin Kotil
Mehmet Moğultay
Hüsnü Okçuoğlu
İsmail Hakkı Önal
Mustafa Sarıgül
Yusuf Kenan Sönmez
Mustafa Timisi
İZMİR
Veli Aksoy
Türkân Akyol
K. Kemal Anadol
M. Turan Bayazıt
Halil Çulhaoğlu
Ahmet Ersin
Akın Gönen
Erol Güngör
Erdal İnönü
Birgen Keleş
Fuat Kılcı
Neccar Türkcan
KAHRAMANMARAŞ
Atilla İmamoğlu
Ali Şahin
Ahmet Uncu
KARS
Mahmut Alınak
Vedat Altun
KASTAMONU
Nurhan Tekinel
KIRKLARELİ
Gürcan Ersin
İrfan Gürpınar
KOCAELİ
Erol Köse
Onur Kumbaracıbaşı
A. Rıza Sirmen
KONYA
Ömer Şeker
Vefa Tanır
KÜTAHYA
H.Cavit Erdemir
Mehmet Korkmaz
MALATYA
İbrahim Aksoy
MANİSA
Ümit Canuyar
Sümer Oral
Önol Şakar
M. Erdoğan Yetenç
Hasan Zengin
MARDİN
Süleyman Çelebi
Mehmet Adnan Ekmen
Ahmet Türk
MUĞLA
Tufan Doğu
Musa Gökbel
Latif Sakıcı
NEVŞEHİR
Esat Kıratlıoğlu
Cemal Seymen
NİĞDE
Doğan Baran
Mahmut Öztürk
SAKARYA
Mehmet Gölhan
SAMSUN
Cemal Alişan
İrfan Demiralp
Nafiz Kurt
SİNOP
Özer Gürbüz
Yaşar Topçu
SİVAS
Ekrem Kangal
TEKİRDAĞ
Güneş Gürseler
Enis Tütüncü
TOKAT
Kâzım Özev
Kenan Süzer
TRABZON
Mehmet Çakıroğlu

TUNCELİ
Kemer Genç
Orhan Veli Yıldırım

ZONGULDAK
Şinasi Altıner
Veysel Atasoy
Ömer Barutçu
Tevfik Ertüzün
Güneş Müftüoğlu
Mustafa Tınaz Titiz
Köksal Toptan

(Çekinser)

KAYSERİ
Recep Orhan Ergun

(Oya Katılmayanlar)

ADANA
Cüneyt Canver
Yılmaz Hocaoğlu (Bşk. V.)

ADIYAMAN
Mehmet Deliceoğlu

ANKARA
Eşref Erdem
Arif Sağ

ARTVİN
Bahattin Çaloğlu (iz)

AYDIN
Mustafa Bozkurt
Nabi Sabuncu
Mehmet Yüzügüler

BİLECİK
Mehmet Seven (iz)

BİTLİS
Muhyettin Mutlu

BURSA
Mehmet Gedik
İsmet Tavgaç

ÇANAKKALE
Ayhan Uysal (iz)

DENİZLİ
Esat Yıldırım Avcı (Bşk. V.) (İz)

DİYARBAKIR
Nurettin Dilek

EDİRNE
Şener İşleten (iz)
İsmail Üğdül

GAZİANTEP
Ünal Yaşar

GÜMÜŞHANE
Ülkü Gökalp Güney

İSTANBUL
Abdullah Baştürk
Hayrettin Elmas
M. Ali Eren
Ali Topuz

İZMİR
İsmet Kaya Erdem (Başkan)

KAHRAMANMARAŞ
Ülkü Söylemezoğlu
Ali Topçuoğlu

KAYSERİ
Ahmet Servet Hacıpaşaoğlu (iz)

KOCAELİ
Abdulhalim Aras (Bşk. V.)
Alaettin Kurt
Ömer Türkçakal

MARDİN
Beşir Çelebioğlu
Nurettin Yılmaz

MUŞ
Mehdin Işık

SAKARYA
Ahmet Neidim

SAMSUN
İlyas Aktaş (iz)
Ali Eser

SİİRT
Kemal Birlik

SİVAS
Ömer Günbulut
Mehmet Mükerrem Taşçıoğlu

(Açık Üyelikler)

ADIYAMAN : 2
ANTALYA : 1
AYDIN : 1
ÇORUM : 1
DİYARBAKIR : 1
HATAY : 2
İSTANBUL : 1
SAMSUN : 1
SİİRT : 1